

Terroryzm w Rosji w ujęciu krajowym, regionalnym i międzynarodowym

Terrorism in Russia at national, regional and international level

ALEKSANDER OLECH

Defence24

 <https://orcid.org/0000-0002-3793-5913>

Abstrakt

Terroryzm w Rosji należy analizować nie tylko jako zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, lecz także jako narzędzie polityczne wykorzystywane przez Kreml w wymiarze krajowym, regionalnym i międzynarodowym. Przedstawiona ewolucja zagrożeń terrorystycznych w Federacji Rosyjskiej, od Kaukazu Północnego i Emiratu Kaukaskiego, przez wzrost znaczenia tzw. Państwa Islamskiego, po działalność Państwa Islamskiego Prowincji Chorasán i zamach w Crocus City Hall ukazuje, jak wiele wyzwań stoi przed służbami bezpieczeństwa. Autor analizuje rosyjskie ustawodawstwo antyterrorystyczne, a także wybrane regulacje dotyczące ekstremizmu, które w praktyce państwa rosyjskiego są wykorzystywane jako element szerszego systemu kontroli i definiowania zagrożeń. W artykule omówiono również współpracę przeciwko terroryzmowi w Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym. Autor wykazuje, że Moskwa wykorzystuje narrację walki z terroryzmem do uzasadniania działań militarnych, wzmacniania kontroli społecznej oraz budowania wpływów poza granicami państwa, m.in. w Azji Centralnej, na Bliskim Wschodzie i w Afryce. Rosyjski model antyterrorystyczny coraz mniej bazuje na prewencji, a coraz bardziej na politycznym definiowaniu przeciwników, co prowadzi do błędnego zarządzania percepcją zagrożeń i w efekcie – do kolejnych ataków terrorystycznych.

Słowa kluczowe

Rosja, terroryzm, ekstremizm, ISIS, Azja, OUBZ, antyterroryzm, Kreml

Abstract

Terrorism in Russia should be analysed not only as a threat to national security, but also as a political tool used by the Kremlin at the national, regional and international level. The evolution of threats in the Russian Federation, from the North Caucasus and the Caucasus Emirate, through the growing significance of the so-called Islamic State, to the activities of the Islamic State – Khorasan Province and the attack at the Crocus City Hall, illustrates the many challenges facing the security services. The author analyses Russian anti-terrorist legislation and selected regulations concerning extremism, which, in practice, are used by the Russian state as part of a broader system of control and threat assessment. The article also discusses cooperation in the fight against terrorism in the Collective Security Treaty Organisation. The author demonstrates that Moscow uses the narrative of the fight against terrorism to justify military action, strengthen social control and build influence beyond the country's borders, including in Central Asia, the Middle East and Africa. The Russian anti-terrorist model is based less and less on prevention and more and more on political definition of opponents, which leads to incorrect management of threat perception and, as a result, to further terrorist attacks.

Keywords

Russia, terrorism, extremism, ISIS, Asia, CSTO, anti-terrorism, the Kremlin

Wprowadzenie

Terroryzm należy do pojęć szeroko używanych, lecz trudnych do jednoznacznego zdefiniowania. Zjawisko terroryzmu jest bowiem dynamiczne, zależne od kontekstu prawnego i politycznego, a także od definiujących je podmiotów: państwa, organizacji międzynarodowej czy badacza. W literaturze funkcjonują setki ujęć, od opisów akcentujących przemoc wobec cywilów i efekt psychologiczny, po podejścia traktujące terroryzm jako metodę walki służącą wymuszeniu zmian politycznych lub ideologicznych. Alex P. Schmid określa terroryzm jako metodę powtarzających się aktów przemocy stosowanych przez częściowo tajnych aktorów indywidualnych, grupowych lub państwowych, motywowanych politycznie, kryminalnie lub idiosynkratycznie. W jego ujęciu bezpośrednie ofiary przemocy nie są głównym adresatem działania, ale służą jako narzędzie komunikatu kierowanego do wybranej grupy, władz lub społeczeństwa¹. Bruce Hoffman

¹ A.P. Schmid, *Defining Terrorism*, https://icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-%20Defining%20Terrorism_1.pdf [dostęp: 20 III 2026]; zob. także: A.P. Schmid, A.J. Jongman,

definiuje terroryzm jako celowe wzbudzanie strachu przez przemoc lub groźbę jej użycia i wykorzystywanie tego w dążeniu do zmiany politycznej. Podkreśla, że terroryzm ma wywoływać skutki psychologiczne wykraczające poza bezpośrednie ofiary ataku, ponieważ jego rzeczywistym adresatem jest szersza publiczność: społeczeństwo, rząd, opinia publiczna albo określona grupa polityczna, etniczna lub religijna².

W polskim ujęciu Krzysztof Liedel i Paulina Piasecka definiują terroryzm jako bezprawne użycie siły lub przemocy wobec osób albo mienia w celu zastraszenia lub wywarcia przymusu na rządzie albo ludności cywilnej. Głównym założeniem takich działań jest osiągnięcie celów politycznych lub społecznych³.

Global Terrorism Index nie przedstawia autorskiej definicji terroryzmu, ale na podstawie raportu z 2026 r. można przyjąć, że jest to (...) *groźba użycia lub faktyczne użycie nielegalnej siły i przemocy przez aktora niepaństwowego w celu osiągnięcia celu politycznego, ekonomicznego, religijnego lub społecznego poprzez zastraszenie, przymus lub wywołanie strachu*⁴. Dodatkowo, w źródle tym następuje rozróżnienie między pojęciami terror i terroryzm, a także kwestionuje się granicę między terroryzmem a oporem czy wojną partyzancką, bo to, co dla jednych jest zamachem, dla innych bywa narracją w walce o wolność⁵.

Trzeba podkreślić, że w artykule pojęcie ekstremizmu nie jest traktowane jako synonim terroryzmu. Ekstremizm oznacza szerszą kategorię ideologiczną, organizacyjną i polityczną, związaną ze skrajnymi poglądami, radykalizacją, propagandą lub działalnością środowisk uznawanych za zagrożenie. Może prowadzić do przemocy lub działalności terrorystycznej, ale nie musi być z nią tożsamy. Terroryzm odnosi się natomiast przede wszystkim do stosowania przemocy lub groźby jej użycia w celu politycznym,

Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature, Amsterdam 1988.

² *Database Scope*, RAND National Security Research Division, <https://www.rand.org/nsrd/projects/terrorism-incidents/about/definitions.html> [dostęp: 20 III 2026].

³ K. Liedel, P. Piasecka, *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych. Elementy edukacji antyterrorystycznej*, Warszawa 2008, s. 46–47.

⁴ *Global Terrorism Index 2026*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2026/03/Global-Terrorism-Index-2026-Report.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 13 IV 2026]. Tłumaczenia w tekście pochodzą od autora (dop. red.).

⁵ A.P. Schmid, *Defining Terrorism...*; L. Weinberg, A. Pedahzur, S. Hirsch-Hoefler, *The Challenges of Conceptualizing Terrorism*, „Terrorism and Political Violence” 2004, t. 16, nr 4, s. 777–794. <https://doi.org/10.1080/095465590899768>.

ideologicznym, religijnym albo społecznym. W rosyjskim systemie prawnym ekstremizm i terroryzm funkcjonują jako powiązane, ale nietożsame kategorie prawne. Widać to m.in. w art. 282.2 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, który dotyczy organizacji ekstremistycznej, ale wyraźnie wyłącza organizacje uznane zgodnie z prawem rosyjskim za terrorystyczne. Organizacje terrorystyczne są objęte odrębnymi regulacjami, w szczególności art. 205.5 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej dotyczącym organizowania działalności organizacji terrorystycznej i udziału w niej. Jednocześnie w praktyce rosyjskiego aparatu bezpieczeństwa pojęcia ekstremizmu i terroryzmu bywają wykorzystywane równolegle jako instrumenty kontroli społecznej i politycznego definiowania zagrożeń. Dlatego w tekście termin „terroryzm” odnosi się przede wszystkim do aktów przemocy, zamachów i działalności organizacji terrorystycznych, „ekstremizm” natomiast pojawia się tam, gdzie są omawiane rosyjskie regulacje prawne, radykalizacja, propaganda oraz szersze mechanizmy politycznego definiowania przeciwników.

Dla władz Moskwy kluczowe jest osiągnięcie celów, dlatego wykorzystują własną i zależną od kontekstu definicję terroryzmu⁶. Z jednej strony, jak wskazują rosyjscy politycy, żaden kraj nie jest odporny na ataki terrorystyczne⁷. Z drugiej strony, terroryzm w ujęciu rosyjskim jest powiązany z polityką państwa, a nie tylko z zagrożeniem dla bezpieczeństwa. To oznacza, że Rosja może wykorzystywać szeroką definicję terroryzmu do nadawania działaniom przeciwników, w tym podmiotom zewnętrznym (organizacjom, państwom oraz grupom), charakteru terrorystycznego jako element ochrony swoich interesów, również poza granicami. Rosyjskie rozumienie terroryzmu różni się od ujęć przyjmowanych w państwach Zachodu, w tym w Polsce, zarówno na poziomie prawnym, jak i politycznym⁸.

⁶ W rosyjskim ustawodawstwie zdefiniowano akt terrorystyczny jako dokonanie eksplozji, podpalenia lub innych działań wywołujących strach wśród ludności oraz stwarzających zagrożenie dla życia, powodujących znaczne szkody materialne lub inne poważne konsekwencje, podejmowanych w celu destabilizacji działalności organów władzy lub organizacji międzynarodowych. Więcej w podrozdziale: *Rosyjskie ustawodawstwo wobec terroryzmu i ekstremizmu*.

⁷ G. Faulconbridge, *Russian security failure? Kremlin says no country is immune to terrorism*, Reuters, 25 III 2024 r., <https://www.reuters.com/world/europe/russian-security-failure-kremlin-says-no-country-is-immune-terrorism-2024-03-25/> [dostęp: 20 III 2026].

⁸ A. Olech, *Terroryzm – określenie definicji zjawiska w polskich i zagranicznych badaniach*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego” 2020, t. 18, nr 2, s. 121–138. <https://doi.org/10.37055/sbn/145302>.

W artykule autor przedstawił zagrożenia terrorystyczne, z jakimi przez lata zmagają się FR. Opisał także najważniejsze ugrupowania terrorystyczne oraz prowadzone przez nie działania na terytorium Rosji, przede wszystkim na Kaukazie Północnym. Ponadto podkreślił rolę współpracy międzynarodowej Moskwy oraz jej operacje zagraniczne, ze szczególnym naciskiem na zwalczanie terroryzmu. Omówił działania kontrterrorystyczne, strategię Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (dalej: OUBZ)⁹ w walce z terroryzmem oraz krajowe ustawodawstwo dotyczące terroryzmu i wybranych regulacji związanych z ekstremizmem.

Ramy objętościowe artykułu i przyjęty cel badawczy nie pozwalają na szczegółowe omówienie wszystkich aspektów rosyjskiej polityki wewnętrznej. Nie uwzględniono w nim upolitycznionych skazań na kary pozbawienia wolności oraz pełnej analizy instytucji uczestniczących zarówno w działaniach antyterrorystycznych, jak i w funkcjonowaniu aparatu represji. Te kwestie wymagają odrębnego opracowania.

Od początku pełnoskalowej inwazji FR na Ukrainę terroryzm w Rosji przestał być wyłącznie jednym z zagrożeń dla bezpieczeństwa, a stał się elementem polityki krajowej i międzynarodowej, narzędziem wykorzystywanym do wspierania działań politycznych i militarnych. Kolejne zamachy w Rosji po 2022 r. wykazały znaczne luki w działaniu aparatu bezpieczeństwa i brak efektywnej reakcji. Nie zmieniło to paradygmatu polityki Moskwy w stosunku do zagrożeń terrorystycznych. Przeciwnie – wzmacniana jest narracja przypisująca odpowiedzialność za ataki przeciwko FR przede wszystkim Ukrainie i państwom Zachodu¹⁰. W efekcie rosyjski model antyterrorystyczny coraz bardziej opiera się na zarządzaniu percepcją społeczeństwa i politycznym definiowaniu przeciwników, a nie na prewencji. Przez to kraj staje się podatny na kolejne ataki ze strony różnych grup¹¹.

Współczesna strategia Rosji w Europie opiera się na systemowym wykorzystywaniu środowisk przestępczych jako narzędzia wojny hybrydowej.

⁹ Organizację Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym tworzą: Federacja Rosyjska, Białoruś, Armenia, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan, przy czym Armenia formalnie pozostaje członkiem organizacji, ale od lutego 2024 r. nie bierze udziału w jej pracach.

¹⁰ K. Hird i in., *Russian Offensive Campaign Assessment, March 25, 2024*, Critical Threats, 25 III 2024 r., <https://www.criticalthreats.org/analysis/russian-offensive-campaign-assessment-march-25-2024> [dostęp: 20 III 2026].

¹¹ E. Ferris, *How Russia's War in Ukraine is Creating Domestic Security Gaps*, Royal United Services Institute, 23 IX 2025 r., <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/insights-papers/how-russias-war-ukraine-creating-domestic-security-gaps> [dostęp: 21 III 2026].

Rosyjskie służby rekrutują osoby o przeszłości kryminalnej, często znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wywodzące się ze środowisk rosyjskojęzycznych, do prowadzenia działań sabotażowych, takich jak uszkadzanie infrastruktury i akty wandalizmu¹². Mechanizm ten pozwala Rosji działać poniżej progu otwartego konfliktu, ograniczać ryzyko jednoznacznego przypisania jej odpowiedzialności oraz zmniejszać koszty operacyjne.

Rosyjskie ustawodawstwo wobec terroryzmu i ekstremizmu

Rosyjskie ustawodawstwo, w tym art. 205 Kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej, definiuje akt terrorystyczny jako dokonanie eksplozji, podpalenia lub innych działań wywołujących strach wśród ludności oraz stwarzających zagrożenie dla życia, powodujących znaczne szkody materialne lub inne poważne konsekwencje, podejmowanych w celu destabilizacji działalności organów władzy lub organizacji międzynarodowych bądź wywarcia wpływu na ich decyzje. Przepis obejmuje również samą groźbę przeprowadzenia takich działań. W przypadku czynów popełnionych przez zorganizowaną grupę lub skutkujących poważnymi konsekwencjami przewidziano zastrzone kary, działania związane z wykorzystaniem materiałów jądrowych, substancji chemicznych lub biologicznych bądź prowadzące do śmierci człowieka mogą natomiast skutkować karą dożywotniego pozbawienia wolności. Jednocześnie przepisy przewidują możliwość zwolnienia z odpowiedzialności karnej osób, które przyczyniły się do zapobieżenia zamachowi¹³.

Rosyjskie ustawodawstwo, w szczególności federalna ustawa „O przeciwdziałaniu terroryzmowi”¹⁴, definiuje terroryzm jako ideologię

¹² K. Rekawek, J. Lanchès, M. Zotova, *Russia's Crime-Terror Nexus: Criminality as a Tool of Hybrid Warfare in Europe*, https://icct.nl/sites/default/files/2025-09/Russia%20Crime%20Terror%20Nexus_Criminality%20as%20a%20Tool.pdf [dostęp: 16 VI 2026].

¹³ Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 No 63-ФЗ. Статья 205. Террористический акт (Ugołownyj Kodeks Rossijskoj Fiedieracyi ot 13.06.1996 No 63-FZ. Stat'ja 205. Tierroristiczeskij akt), https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/43942021d9206af7a0c78b6f65ba3665db940264/ [dostęp: 20 III 2026].

¹⁴ Федеральный закон Российской Федерации от 06.03.2006 No 35-ФЗ „О противодействии терроризму”. Статья 3. Основные понятия (Fiedieralnyj zakon Rossijskoj Fiedieracyi ot 06.03.2006, No 35-FZ. „O protivodiejstviu tierrorizmu”. Stat'ja 3. Osnownyje poniatija), https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_58840/4fdc493704d123d418c32ed33872ca5b3fb16936/ [dostęp: 20 III 2026].

przemocy oraz praktykę wywierania wpływu na decyzje organów władzy lub organizacji międzynarodowych przez zastraszanie ludności lub inne formy bezprawnych działań z zastosowaniem przemocy. Ustawa wprowadza jednocześnie szerokie rozumienie działalności terrorystycznej, obejmujące przeprowadzanie zamachów, ich planowanie, finansowanie, podżeganie, tworzenie nielegalnych struktur zbrojnych, rekrutację i szkolenie sprawców, oraz działania informacyjne i propagandę. Zakres działalności terrorystycznej może być bardzo szeroki, biorąc pod uwagę również aktywność o charakterze informacyjnym i politycznym. Regulacje związane z przeciwdziałaniem terroryzmowi obejmują nie tylko prewencję, wykrywanie i zwalczanie zagrożeń, lecz także minimalizowanie ich skutków, prowadzenie operacji kontrterrorystycznych oraz zapewnienie ochrony obiektów i miejsc o szczególnym znaczeniu¹⁵. Rozszerzenie kategorii dotyczącej przestrzeni publicznej daje państwu znaczną swobodę interpretacyjną w kwalifikowaniu określonych aktywności jako działań terrorystycznych¹⁶.

Narodowy Komitet Antyterrorystyczny stanowi centralny organ koordynujący działania FR w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi, integruje aktywność struktur federalnych, regionalnych i lokalnych pod przewodnictwem Federalnej Służby Bezpieczeństwa (FSB). Odpowiada za planowanie operacji kontrterrorystycznych, kształtowanie polityki państwa w tym obszarze oraz zarządzanie komunikacją dotyczącą zagrożeń¹⁷. To pokazuje centralizację rosyjskiego systemu bezpieczeństwa oraz istotną rolę Kremla w definiowaniu zagrożeń i zwalczaniu terroryzmu.

Rosja definiuje zjawisko tzw. terroryzmu międzynarodowego w sposób bardzo szeroki i powiązany bezpośrednio z własnymi interesami.

¹⁵ Operacja kontrterrorystyczna – zespół specjalnych, operacyjno-bojowych, wojskowych oraz innych działań z użyciem sprzętu bojowego, broni i środków specjalnych, mających na celu powstrzymanie aktu terrorystycznego, neutralizację terrorystów, zapewnienie bezpieczeństwa osobom fizycznym, organizacjom i instytucjom, a także minimalizację skutków aktu terrorystycznego. Rosyjskie ustawodawstwo odróżnia szeroko rozumianą działalność antyterrorystyczną (systemową) od operacji kontrterrorystycznej (konkretnego użycia siły), przy czym oba pojęcia są skonstruowane w taki sposób, że umożliwiają ich elastyczne – także polityczne – zastosowanie. Przeciwdziałanie terroryzmowi to działalność organów państwowych, organów władzy publicznej terytoriów federalnych i organów samorządu terytorialnego oraz osób fizycznych. Za: *Федеральный закон Российской Федерации от 06.03.2006 No 35-ФЗ...*

¹⁶ Tamże.

¹⁷ *National Antiterrorism Committee: goals and objectives*, National Antiterrorism Committee, <https://en.nac.gov.ru/home> [dostęp: 21 III 2026].

Artykuł 361 Kodeksu karnego obejmuje nie tylko klasyczne akty przemocy, takie jak zamachy czy podpalenia, lecz także wszelkie działania uznane za wymierzone przeciwko interesom FR lub zakłócające „pokoju współistnienie państw”. W praktyce oznacza to, że kategoria terroryzmu może być stosowana znacznie szerzej niż tylko wobec zagrożeń bezpieczeństwa w kraju. Co ważne, karze dożywotniego pozbawienia wolności mogą podlegać również osoby finansujące, werbujące lub szkolące sprawców takich ataków. Przepisy przewidują najwyższe kary w przypadku ataków, które doprowadziły do ofiar śmiertelnych¹⁸. Całość wpisuje się w ogólną tendencję rosyjskiego aparatu do maksymalnego zaostrzania odpowiedzialności karnej, przy jednoczesnym pozostawieniu przestrzeni do interpretacji.

Rosyjskie przepisy dotyczące działalności ekstremistycznej i terrorystycznej wskazują, że państwo traktuje te kategorie bardzo szeroko i przede wszystkim jako narzędzie kontroli. Artykuł 282.2 Kodeksu karnego przewiduje surowe kary (nawet 10–12 lat pozbawienia wolności w przypadku wykorzystania stanowiska służbowego) zarówno za organizowanie struktur uznanych za ekstremistyczne, jak i za samo uczestnictwo w nich czy werbunek. To oznacza, że granica między realnym zagrożeniem a działalnością uznaniowo określaną jako ekstremistyczna jest bardzo płynna. Co ważne, przepis ten dotyczy organizacji uznanych za ekstremistyczne¹⁹, z wyłączeniem organizacji, które zgodnie z ustawodawstwem FR zostały uznane za terrorystyczne²⁰. W praktyce pokazuje to, że ekstremizm

¹⁸ Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 № 63-ФЗ. Статья 361. Акт международного терроризма (Ugolownyj Kodeks Rossijskoj Fiedieracyi ot 13.06.1996. Stat'ja 361. Akt mieżdunarodnogo tierrorizma), https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/0994b72ccab34fae773ced2c837691518a3e3dca/ [dostęp: 20 III 2026].

¹⁹ Lista organizacji uznanych za ekstremistyczne zgodnie z ustawodawstwem Federacji Rosyjskiej zob. Перечень организаций, признанных в соответствии с законодательством Российской Федерации экстремистскими, Министерство юстиции Российской Федерации (Pierieczien' organizacyj, priznannyh w sootwietstwiu s zakonodatelstwom Rossijskoj Fiedieracyi ekstriemists, Ministerstwo justycyi Rossijskoj Fiedieracyi), <https://minjust.gov.ru/ru/documents/7822/> [dostęp: 20 IV 2026].

²⁰ Jednolita federalna lista organizacji (obejmująca organizacje zagraniczne i międzynarodowe) uznanych za terrorystyczne zgodnie z ustawodawstwem Federacji Rosyjskiej zob. Единый федеральный список организаций, в том числе иностранных и международных организаций, признанных в соответствии с законодательством Российской Федерации террористическими (на 4 апреля 2026 г.), Федеральная служба безопасности Российской Федерации (Jedynyj fiedieralnyj spisok organizacyj, w tom czisle inostrannyh i mieżdunarodnyh organizacyj, priznannyh w sootwietstwiu s zakonodatelstwom Rossijskoj Fiedieracyi tierroristiceskimi (na 4 apriela 2026 g.), Fiedieralnaja

i terroryzm funkcjonują w rosyjskim prawie jako powiązane, ale nietożsame kategorie. Jednocześnie jest możliwe uniknięcie odpowiedzialności przez dobrowolne zaprzestanie działalności, ale w praktyce ostateczna decyzja należy do aparatu bezpieczeństwa, który decyduje, czy dana osoba rzeczywiście przestała działać i czy powinna ponieść konsekwencje.

Zagrożenia terrorystyczne dotyczące Federacji Rosyjskiej

Wśród państw należących do OUBZ Rosja stanowi główny rejon zagrożeń o charakterze terrorystycznym w przestrzeni postsowieckiej, a zarazem jest państwem oskarżanym o działania o charakterze terrorystycznym w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym. Kreml, aby osiągnąć własne cele, w sposób demonstracyjny sięga w polityce wewnętrznej po działania, które wpisują się w definicję terroryzmu. Równolegle FR rozwija strategię antyterrorystyczną, którą wykorzystuje do podporządkowywania sobie regionów, społeczności i uzasadniania działań militarnych. Przez dziesięciolecia Rosja udowodniła, że bardzo sprawnie wykorzystuje „zagrożenie terroryzmem”, żeby osiągać swoje cele. Tak jest w przypadku obszaru Kaukazu, działań na kontynencie afrykańskim i względem Ukrainy²¹. Jednocześnie FR wielokrotnie ponosi konsekwencje swojej działalności antyterrorystycznej²², gdyż staje się celem grup terrorystycznych²³.

Po rozpadzie Związku Radzieckiego największą koncentrację ataków terrorystycznych na terytorium FR odnotowywano na Kaukazie Północnym, zwłaszcza w Czeczenii, Dagestanie i Inguszetii. Obszary te od lat stanowią główne ogniska działalności ugrupowań islamistycznych i separatystycznych. Choć Osetia Północna była miejscem jednego z najtragiczniejszych

służba bieżącej ochrony Rosji (Fiedieracy), <http://www.fsb.ru/fsb/npd/terror.htm> [dostęp: 20 IV 2026].

²¹ A. Wilk, W. Konończuk, *Wojna ukraińsko-rosyjska pod szyldem operacji antyterrorystycznej*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 6 VIII 2014 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-08-06/wojna-ukrainsko-rosyjska-pod-szyldem-operacji-antyterrorystycznej> [dostęp: 19 I 2026].

²² J. Flanagan, *Bloodshed and retreat from Mozambique for Putin's private army the Wagner Group*, The Times, 25 XI 2019 r., <https://www.thetimes.com/uk/politics/article/bloodshed-and-retreat-from-mozambique-for-putin-s-private-army-the-wagner-group-696tnpzqh> [dostęp: 19 I 2026].

²³ *The Deadliest Attacks In Russia*, Radio Free Europe/Radio Liberty, <https://www.rferl.org/a/russia-timeline-terror-attacks/28410225.html> [dostęp: 19 I 2026].

zamachów terrorystycznych w historii Rosji, to jej znaczenie we współczesnej statystyce ataków jest mniejsze niż pozostałych republik kaukaskich²⁴. Jeszcze w 2012 r., przed serią zamachów w Europie Zachodniej m.in. we Francji, Wielkiej Brytanii, Belgii i Niemczech, konflikt o charakterze terrorystycznym na Kaukazie Północnym uchodził za najbrutalniejszy tego typu konflikt w Europie. W starciach między siłami FR a bojownikami określonymi przez rosyjskie władze mianem terrorystów ginęło w tym okresie ok. 700–800 osób rocznie²⁵. Co więcej, w latach 1992–2011 na terytorium Rosji odnotowano 1415 ataków terrorystycznych powiązanych z ugrupowaniami działającymi na Kaukazie Północnym. Do największej liczby incydentów doszło w Czeczenii, Dagestanie i Inguszetii, co potwierdza koncentrację zagrożenia terrorystycznego w tym regionie. Część zamachów była przeprowadzana również m.in. w Moskwie oraz Sankt Petersburgu.

Doświadczenia FR z terroryzmem islamistycznym mają charakter długotrwały i systemowy. Od wojny w Afganistanie (1979–1989), przez konflikty czeczeńskie, aż po zaangażowanie w Syrii, Moskwa pozostaje jednym z głównych przeciwników środowisk dżihadystycznych. W efekcie Rosja wielokrotnie była celem zamachów, a kulminacją były ataki przeprowadzone w teatrze na Dubrowce (2002 r.), w szkole w Biesłanie (2004 r.), a także w sali koncertowej Crocus City Hall (2024 r.). Jednocześnie należy podkreślić, że mimo świadomości zagrożenia, rosyjski aparat bezpieczeństwa ma ograniczone możliwości jego skutecznego neutralizowania²⁶, zwłaszcza w warunkach przeciążenia wojną przeciwko Ukrainie.

²⁴ IntelBrief: *Radicalization and Extremism in Russia's North Caucasus Region*, The Soufan Center, 12 IV 2024 r., <https://thesoufancenter.org/intelbrief-2024-april-12/> [dostęp: 26 X 2025]; M. Bartosiewicz, *Postępująca radykalizacja. Ataki terrorystyczne w Dagestanie*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 25 VI 2024 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-06-25/postepujaca-radykalizacja-ataki-terrorystyczne-w-dagestanie> [dostęp: 26 X 2025]; T. Grabowski, *Terroryzm północnokaukaski: przejawy zjawiska*, „Res Polticae” 2014, t. VI, s. 59–78. <http://dx.doi.org/10.16926/rp.2014.06.04>; M. Johns, *Terrorism and the North Caucasus: An Overview*, „START Background Report”, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), University of Maryland, April 2013, s. 1–5, https://www.academia.edu/8490735/Terrorism_and_the_North_Caucasus_An_Overview [dostęp: 16 VI 2026].

²⁵ T.W. Grabowski, *Terroryzm północnokaukaski. Źródła, przejawy i przeciwdziałanie zjawisku*, Kraków 2017, s. 7.

²⁶ J. de Gliniasty, *Moscow Attack: Russia Confronts Islamist Terrorism*, Institut de Relations Internationales et Stratégiques, 26 III 2024 r., <https://www.iris-france.org/en/184928-moscow-attack-russia-confronts-islamist-terrorism/> [dostęp: 21 III 2026].

Rosyjska „wojna z terroryzmem” w Czeczenii od lat 90. XX w. nie była wyłącznie operacją o charakterze wewnętrznym, ale elementem strategii polityki zagranicznej. Po zamachach z 11 września 2001 r. FR dążyła do wpisania swoich działań na Kaukazie w narrację globalnej walki z terroryzmem, wykorzystując chwilową zbieżność interesów ze Stanami Zjednoczonymi, zwłaszcza w kontekście operacji w Afganistanie oraz amerykańskiej obecności wojskowej w Azji Centralnej²⁷. Relacje Rosji z Europą pozostawały napięte z uwagi na krytykę naruszeń praw człowieka w Czeczenii, odmowy ekstradycji podejrzanych oraz oskarżenia o ingerencję w krajach byłego ZSRR, co stopniowo zmniejszało pole do współpracy. Rosja instrumentalizowała narrację dotyczącą antyterroryzmu, podporządkowując ją interesom politycznym. Sprzeciwiała się wzrostowi wpływów USA w wielu regionach świata. Jednocześnie wskazywała na rozbieżność między deklarowaną przez Waszyngton potrzebą konsekwentnego zwalczania terroryzmu a zróżnicowanym podejściem Stanów Zjednoczonych do poszczególnych państw i organizacji, m.in. w kontekście Afganistanu, Iranu, Syrii, Hezbollahu i Hamasu. W rosyjskiej narracji miało to potwierdzać tezę o podwójnych standardach USA, polegających na tym, że kwalifikacja danego podmiotu jako terrorystycznego lub jako partnera politycznego zależała nie tylko od jego metod działania, lecz także od bieżących interesów Stanów Zjednoczonych i ich sojuszników. To pozwalało Moskwie podważać wiarygodność USA i osłabiać rzeczywisty wymiar współpracy z Zachodem w walce z terroryzmem. W latach 2001–2022 Rosja konsekwentnie łączyła krytykę zachodnich „podwójnych standardów” w walce z terroryzmem z próbami legitymizowania własnej polityki bezpieczeństwa, w tym działań prowadzonych na Kaukazie Północnym, w Syrii oraz w innych regionach uznawanych przez Moskwę za istotne dla jej interesów²⁸. Obecnie nadal próbuje lawirować między działaniami na poziomie politycznym w kontekście polityki antyterrorystycznej oraz zaangażowaniem wojskowym w operacje antyterrorystyczne w Rosji i na całym świecie.

Przez wiele lat czeczeńscy separatyści byli przedstawiani przez rosyjskie władze jako najpoważniejsze źródło zagrożenia terrorystycznego dla FR. W części literatury anglojęzycznej określano ich m.in. jako Chechen

²⁷ M. McFaul, *U.S. Russia Relations After September 11, 2001*, Carnegie Endowment for International Peace, 24 X 2001 r., <https://carnegieendowment.org/posts/2001/10/us-russia-relations-after-september-11-2001?lang=en> [dostęp: 21 III 2026].

²⁸ I. Oldberg, *The War on Terrorism in Russian Foreign Policy*, FOI – Swedish Defence Research Agency, Defence Analysis, Stockholm 2006.

Rebels lub Chechen Separatist Movement²⁹. W latach 1999–2013 struktury wywodzące się z tego ruchu odpowiadały za większość zamachów terrorystycznych przeprowadzonych na terytorium FR, jednak z czasem ich aktywność znacznie się zmniejszyła. Nową fazę terroryzmu północnokaukaskiego zapoczątkowało powstanie 31 października 2007 r. kolejnej organizacji terrorystycznej, założonej przez Doku Umarowa, jednego z przywódców północnokaukaskich rebeliantów. Zrzekł się on funkcji prezydenta Czecheńskiej Republiki Iczkerii i ogłosił utworzenie Emiratu Kaukaskiego (Caucasus Emirate)³⁰ – islamistycznej, samowłańczej struktury organizacyjnej, stanowiącej przez lata główne zaplecze terrorystyczne w regionie Kaukazu Północnego.

Proces formowania struktur zbrojnych o charakterze terrorystycznym na Kaukazie Północnym rozpoczął się już w 1999 r. Funkcjonujące wówczas lokalne dżamaaty w Dagestanie, Inguszetii, Kabardo-Bałkarii, Karaczajo-Czerkiesji oraz Osetii Północnej stały się w kolejnych latach zapleczem organizacyjnym i kadrowym dla Emiratu Kaukaskiego, ogłoszonego formalnie w 2007 r.³¹ W grudniu 2009 r. Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej zakazał działalności Emiratu Kaukaskiego, uznając go za organizację terrorystyczną. Od tego momentu Emirat Kaukaski stał się jednym z głównych źródeł zagrożenia terrorystycznego związanego z Kaukazem Północnym oraz jednym z istotnych wyzwań dla rosyjskiego systemu antyterrorystycznego³².

²⁹ P. Bhattacharji, *Chechen Terrorism (Russia, Chechnya, Separatist)*, Council on Foreign Relations, 8 IV 2010 r., <https://www.cfr.org/backgrounders/chechen-terrorism-russia-chechnya-separatist> [dostęp: 20 III 2026]; T. Grabowski, *Terroryzm północnokaukaski: przejawy zjawiska...*

³⁰ *The North Caucasus: The Challenges of Integration (II), Islam, the Insurgency and Counter-Insurgency*, Europe Report N°221, 19 X 2012 r.; *Caucasus Emirate*, START – National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, January 2015, <https://www.start.umd.edu/baad/narratives/caucasus-emirate.html> [dostęp: 19 I 2026]; B. Roggio, *Doku Umarov declares Islamic Caucasus Emirate*, Long War Journal, 26 XI 2007 r., https://www.longwarjournal.org/archives/2007/11/doku_umarov_declares.php [dostęp: 19 I 2026].

³¹ T.W. Grabowski, *Terroryzm północnokaukaski. Źródła, przejawy i przeciwdziałanie zjawisku...*, s. 159.

³² J. Sinai, *The Terrorist Threats Against Russia and its Counterterrorism Response Measures*, „Connections: The Quarterly Journal” 2015, t. 14, nr 4, s. 95–101. <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.14.4.08>; M. Falkowski, *Państwo Islamskie na Kaukazie – cui bono?*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 14 I 2015 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-01-14/panstwo-islamskie-na-kaukazie-cui-bono> [dostęp: 12 III 2026]; M. Youngman, C. Moore, *Guide: The Caucasus Emirate*, Radicalisation Research, 9 XI 2017 r., <https://radicalisationresearch.org/research/youngman-guide-caucasus-emirate/> [dostęp: 12 III 2026].

Wzrost znaczenia tzw. Państwa Islamskiego (Islamic State of Iraq and Syria, ISIS) wywarł bezpośredni wpływ na sytuację bezpieczeństwa na rosyjskim Kaukazie Północnym. ISIS należy w tym kontekście traktować przede wszystkim jako organizację terrorystyczną, choć jej działalność była oparta na ekstremistycznej ideologii, radykalnej propagandzie oraz międzynarodowych mechanizmach prowadzenia rekrutacji. Region opuściły setki bojowników, aby dołączyć do działań zbrojnych w Syrii i Iraku, a wśród cudzoziemców walczących w szeregach ISIS i innych ugrupowaniach dżihadystycznych znaczną grupę stanowili obywatele FR, w dużej mierze pochodzący właśnie z Kaukazu Północnego. Ten proces osłabił Emirat Kaukaski i ograniczył jego możliwości rekrutacyjne. Doprowadziło to do fragmentacji tej organizacji, ponieważ część dowódców i bojowników złożyła przysięgę wierności ISIS, a część kontynuowała działalność w regionie już pod jego szyldem³³. W konsekwencji na Kaukazie Północnym zaczęły współistnieć – często w warunkach rywalizacji – resztki struktur Emiratu Kaukaskiego oraz nowe formacje związane z Państwem Islamskim, co oznaczało przesunięcie ciężaru zagrożenia z lokalnej, kaukaskiej perspektywy na wymiar transnarodowy.

Po 2014 r. struktury Emiratu Kaukaskiego się rozpadły. Była to konsekwencja zarówno nasilonych działań rosyjskich służb bezpieczeństwa, jak i głębokich podziałów wewnętrznych w środowisku kaukaskich ugrupowań dżihadystycznych. Ważnym czynnikiem osłabiającym pozycję grupy terrorystycznej była nielojalność części jej dowódców i bojowników, którzy w latach 2014–2015 złożyli przysięgę wierności ISIS. Doprowadziło to do podporządkowania części kaukaskich struktur Państwu Islamskiemu. ISIS stopniowo przejęło rolę dominującego ośrodka ideologicznego i organizacyjnego dla radykalnych środowisk wywodzących się z Kaukazu Północnego³⁴. W rezultacie Emirat Kaukaski utracił zdolność do niezależnego wyznaczania kierunków działalności i koordynowania działań na znaczną skalę w Rosji i republikach autonomicznych. Ustąpił miejsca silniejszej organizacji powiązanej z ISIS.

To właśnie w kolejnych latach istotną rolę w krajobrazie zagrożeń terrorystycznych w Rosji odegrała utworzona w czerwcu 2015 r. Prowincja

³³ M. Ter, *The Caucasus Emirate, the Other Russian Front*, https://www.cidob.org/sites/default/files/2024-07/NOTES%20129_TER_ANG.pdf [dostęp: 16 VI 2026].

³⁴ *The North Caucasus Insurgency and Syria: An Exported Jihad?*, International Crisis Group, 16 III 2016 r., <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/russia-internal-syria/238-north-caucasus-insurgency-and-syria-exported-jihad> [dostęp: 19 I 2026].

Kaukaska Państwa Islamskiego (Wilayat al-Qawqaz, Islamic State Caucasus Province), która przejęła część kadr oraz zaplecza organizacyjnego dawnego Emiratu Kaukaskiego. Była to konsekwencja masowego składania przysięg wierności Państwu Islamskiemu przez przywódców lokalnych dżamaatów. Proces ten doprowadził do wchłonięcia przez struktury ISIS znacznej liczby dotychczasowych zwolenników Emiratu, a jednocześnie do wewnętrznej fragmentacji środowiska zbrojnego na Kaukazie Północnym. Skutkiem było czasowe osłabienie aktywności operacyjnej ugrupowań dżihadystycznych oraz spadek liczby ataków w latach 2014–2015 w takich republikach jak Dagestan i Inguszetia. Szacuje się, że w okresie konfliktu syryjskiego ok. 2800 bojowników z państw byłego Związku Radzieckiego dołączyło do działań zbrojnych w szeregach ISIS³⁵, w tym osoby pochodzące z regionu Kaukazu Północnego oraz państw Azji Centralnej. Oznaczało to stopniowy rozpad Emiratu Kaukaskiego i przejęcie jego kadr oraz zaplecza przez struktury ISIS, przede wszystkim Prowincję Kaukaską Państwa Islamskiego³⁶, która od 2015 r. stała się głównym ogniwem dżihadystycznej aktywności na Kaukazie Północnym.

Tym samym to aktywność ISIS od lat stanowi jedno z największych wyzwań dla rosyjskiego aparatu bezpieczeństwa, przede wszystkim ze względu na podatność części regionów Kaukazu Północnego na rozwój terroryzmu. Idee globalnego dżihadu i budowy kalifatu znajdowały tam zwolenników jeszcze przed formalnym pojawieniem się struktur ISIS. Momentem przełomowym był rok 2015, gdy organizacja otwarcie ogłosiła dżihad przeciw FR. Taka decyzja była bezpośrednio związana z militarnym zaangażowaniem rosyjskich wojsk w Syrii po stronie reżimu Baszara al-Asada, a przez to uznano Rosję za priorytetowy cel ISIS. Towarzyszyły temu liczne działania propagandowe, rekrutacyjne oraz terrorystyczne.

Kreml odpowiadał wzmacnianiem kompetencji aparatu bezpieczeństwa, co z jednej strony zwiększało kontrolę państwa, a z drugiej mogło pogłębiać napięcia społeczne i polityczne³⁷.

³⁵ F. Hanoush, *Fighters from the Caucasus Join ISIS to Fight Russia*, Atlantic Council, 14 IX 2016 r., <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/fighters-from-the-caucasus-join-isis-to-fight-russia/> [dostęp: 21 III 2026].

³⁶ M. Vatchagaev, *Caucasus Emirate and Islamic State Split Slows Militant Activities in North Caucasus*, Jamestown, 14 II 2015 r., <https://jamestown.org/program/caucasus-emirate-and-islamic-state-split-slows-militant-activities-in-north-caucasus-2/> [dostęp: 20 I 2026].

³⁷ A.M. Dyner, *Zamach w Moskwie*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 25 III 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/zamach-w-moskwie> [dostęp: 19 I 2026].

W 2015 r. zagrożenie terroryzmem w Rosji znacznie wzrosło nie tylko ze strony bojowników pochodzenia czeczeńskiego, dagestańskiego i szerzej północnokaukaskiego walczących o niepodległość, lecz także ze strony innych organizacji terrorystycznych. Gdy we wrześniu 2015 r. Rosja rozpoczęła ofensywę wojskową przeciwko rebeliantom w Syrii, zareagował odłām Al-Kaidy – organizacja Front al-Nusra (Jabhat al-Nusra)³⁸. Przywódca grupy terrorystycznej Abu Muhammad al-Julani wezwał wówczas do ataków odwetowych na rosyjskich obywateli w Syrii. Reakcja osób popierających organizację terrorystyczną była prawie natychmiastowa – 13 października 2015 r. dwie rakiety uderzyły w ambasadę Rosji w Damaszku³⁹. Tym samym ugrupowania terrorystyczne funkcjonujące dotychczas w Afryce i na Bliskim Wschodzie zintensyfikowały działania przeciwko FR⁴⁰.

Warto zwrócić uwagę, że według szacunków z grudnia 2015 r. obywatele Rosji stanowili ok. 8% ogółu zagranicznych bojowników, którzy podczas konfliktu syryjskiego wyjechali do Syrii i Iraku, aby dołączyć do ISIS oraz innych ugrupowań dżihadystycznych. Liczba rosyjskich ochotników wynosiła ok. 2400 osób (stan na wrzesień 2015 r.), podczas gdy łączną skalę zjawiska oceniano na 27 000–31 000 wyjazdów z co najmniej 86 państw⁴¹. Potwierdza to istotny udział Rosjan wśród zagranicznych bojowników.

Kolejnym przykładem eskalacji działań terrorystycznych przeciwko FR po rozpoczęciu jej interwencji wojskowej w Syrii był zamach na rosyjski samolot pasażerski lecący z Szarm el-Szejk do Petersburga. W dniu 31 października 2015 r. na pokładzie samolotu linii Metrojet doszło do eksplozji ładunku wybuchowego, w wyniku której zginęły łącznie 224 osoby (217 pasażerów i 7 członków załogi). Wśród ofiar większość stanowili Rosjanie, z wyjątkiem trzech pasażerów Ukrainy i jednego z Białorusi. Odpowiedzialność

³⁸ J. Beslin, M. Ignjatijevic, *Balkan foreign fighters: from Syria to Ukraine*, „Brief” 2017, nr 20, s. 1–4.

³⁹ *Al-Qaeda in Syria calls for revenge attacks on Russia*, The Washington Post, 13 X 2015 r., https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/al-qaeda-in-syria-calls-for-revenge-attacks-on-russia/2015/10/13/b7f7dfdf-a0a4-451d-bd2e-180f2f4882f5_story.html [dostęp: 16 V 2026]; *Syria crisis: Rockets hit Russian embassy compound in Damascus, reports say*, ABC News, 13 X 2015 r., <https://www.abc.net.au/news/2015-10-13/rockets-hit-russian-embassy-compound-in-damascus-reports/6851968> [dostęp: 16 V 2026].

⁴⁰ A.K. Olech, *Ataki terrorystyczne w Federacji Rosyjskiej w XXI wieku*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2019, nr 4, s. 110–115. <https://doi.org/10.15804/NPW20192306>.

⁴¹ *Foreign Fighters. An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq*, December 2015, https://thesoufancenter.org/wp-content/uploads/2017/05/TSG_Foreign-FightersUpdate_format-for-print-120915-REBRAND-031317.pdf [dostęp: 21 I 2026].

za atak wzięły na siebie struktury ISIS, wskazując zamach jako bezpośredni odwet za rosyjską interwencję zbrojną w Syrii⁴². To pokazuje, że rosyjskie zaangażowanie militarne na Bliskim Wschodzie skutkowało intensyfikacją zagrożenia terrorystycznego poza obszar Kaukazu Północnego, a obywatele FR byli celem ataków również poza krajem.

Prowincja Kaukaska Państwa Islamskiego przypisała sobie atak na rosyjski obiekt wojskowy w południowym Dagestanie dokonany 2 września 2015 r., jednak informacja o tym zdarzeniu nie została niezależnie potwierdzona. W nagraniu opublikowanym przez rosyjskojęzyczny środek przekazu ISIS przywódca dagestańskich struktur Prowincji Kaukaskiej Furat Media Abu Mukhammad Kadarsky (Rustam Asildarov) wezwał zwolenników organizacji do prowadzenia walki na Kaukazie zamiast wyjazdu do Syrii⁴³. Przekonywał, że podejmowanie działań w regionie będzie skuteczniejsze niż wyjazd na Bliski Wschód w celu wspierania struktur ISIS w Iraku i Syrii. Był to przykład propagandy ukierunkowanej na mobilizowanie zwolenników do podejmowania działań w kraju zamieszkania, bez konieczności przemieszczania się na obszary konfliktów zbrojnych.

Innym ugrupowaniem działającym przeciwko FR był powiązany z Al-Kaidą Batalion Imama Szamila (Katibat Imam Shamil), określający się mianem Rycerzy Islamu. Grupa przypisała sobie samobójczy zamach przeprowadzony 3 kwietnia 2017 r. w metrze w Petersburgu, między stacjami Siennaja Płoszczad' i Technologiczeskij Institut. W wyniku ataku zginęło 15 osób, a kilkadziesiąt zostało rannych. Drugie urządzenie wybuchowe odnaleziono i rozbrojono na innej stacji metra. Rosyjskie władze w związku z zamachem zatrzymały 11 osób pochodzących z Azji Centralnej⁴⁴. Te wydarzenia pokazują znaczenie transnarodowych środowisk dżihadystycznych oraz ich zdolność do prowadzenia i inspirowania działań terrorystycznych na terytorium FR.

⁴² Z. Gold, *Wilayat Sinai Risks Backlash After Metrojet Bombing*, <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2015/12/CTCSentinel-Vol8Iss118.pdf>, s. 19–22 [dostęp: 19 I 2026]; D. Costa-Roberts, *Questions swirl over Russian plane crash in Egypt that killed 224*, PBS News, 1 XI 2015 r., <https://www.pbs.org/newshour/world/details-emerge-case-downed-russian-jet> [dostęp: 20 I 2026].

⁴³ J. Paraszczuk, *IS's North Caucasus Affiliate Calls for Recruits to Join It in Daghestan*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 3 X 2015 r., <https://www.rferl.org/a/islamic-state-north-caucasus-affiliate-call-for-recruits-daghestan/27285024.html> [dostęp: 16 V 2026].

⁴⁴ A.K. Olech, *Ataki terrorystyczne...*, s. 109–129.

W latach 2015–2022 Rosja mierzyła się z zagrożeniem zamachami terrorystycznymi skoncentrowanym na Kaukazie Północnym. Odpowiadały za nie głównie grupy dżihadystyczne powiązane z Prowincją Kaukaską Państwa Islamskiego, które przejęły część kadr i struktur dawnego Emiratu Kaukaskiego. Ataki miały najczęściej charakter wycelowanych uderzeń i, co ważne, były wymierzone w funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa, lokalnych przedstawicieli władz oraz instytucje religijne⁴⁵.

Język rosyjski stał się trzecim najpopularniejszym językiem propagandy ISIS (po arabskim i angielskim), a rosyjska interwencja w Syrii była czynnikiem, który mógł dodatkowo wzmocnić oddziaływanie ugrupowań radykalnych w Rosji – zarówno samego ISIS, jak i innych środowisk radykalnych oraz dżihadystycznych⁴⁶. Można z tego wnioskować, że język rosyjski, ze względu na wzmożoną aktywność organizacji terrorystycznych i środowisk radykalnych na terytorium Rosji oraz w krajach sąsiadujących, zyskał istotne znaczenie w ponadnarodowej komunikacji propagandowej i rekrutacyjnej środowisk dżihadystycznych.

Od 2020 r. w Rosji coraz większe znaczenie zyskiwała działalność Państwa Islamskiego Prowincji Chorasán (Islamic State Khorasan Province, ISIS-K), czyli regionalnej struktury ISIS aktywnej przede wszystkim w Afganistanie i Azji Centralnej. Organizacja stopniowo przejmowała inicjatywę w planowaniu oraz inspirowaniu zamachów wymierzonych w Rosję. Ta grupa realizuje operacje inaczej niż wcześniejsze ugrupowania północnokaukaskie. Dotyczy to zarówno sposobu działania, jak i rekrutacji, która w dużej mierze opiera się na migrantach zarobkowych z Tadżykistanu, Uzbekistanu i Kirgistanu, funkcjonujących na marginesie rosyjskiego społeczeństwa. To właśnie te środowiska stały się dla organizacji zapleczem rekrutacyjnym. Są one podatne na radykalizację w warunkach dyskryminacji, represji i dezinformacji w Rosji. Tym samym w FR działają także struktury międzynarodowe, a nawet globalne organizacje terrorystyczne⁴⁷. W takim ujęciu nie da się neutralizować zagrożenia wyłącznie przy użyciu

⁴⁵ M.S. Stempień, *The evolution of terrorism in Russia in the years 2015–2022. Quantitative analysis of the phenomenon*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2023, nr 14, s. 185–199. <https://doi.org/10.31648/pw.9711>.

⁴⁶ A. Borshchevskaya, *Russian Officials Inadvertently Aid Radical Islamists in Russia*, The Washington Institute for Near East Policy, 31 XII 2015 r., <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russian-officials-inadvertently-aid-radical-islamists-russia> [dostęp: 22 I 2026].

⁴⁷ IntelBrief: *Radicalization and Extremism in Russia's...*

brutalnych metod lub zaangażowania wyspecjalizowanych grup kontrterrorystycznych, czyli procedur stosowanych dotychczas przez Kreml.

Należy zwrócić uwagę, że w kontekście całego regionu Azji Centralnej i w Afganistanie aktywność ISIS-K rosła stopniowo od 2020 r., a kulminacją działań terrorystycznych w Rosji był zamach 22 marca 2024 r., w którym zginęły 144 osoby, a 551 zostało rannych. Był to nie tylko jeden z największych pokazów zdolności ISIS-K w Rosji⁴⁸, lecz także jeden z największych ataków terrorystycznych w skali globalnej. ISIS-K przeprowadziło atak w Crocus City Hall, w rejonie Krasnogorska w obwodzie moskiewskim. Już dzień po zamachu Narodowy Komitet Antyterrorystyczny poinformował o zatrzymaniu 11 podejrzanych⁴⁹. Wśród istotnych motywów działania sprawców należy wymienić to, że działania ISIS-K stanowiły reakcję na zacieśnioną współpracę Rosji z Talibami⁵⁰ oraz aktywność rosyjskich wojsk w Syrii i Sahełu przeciwko Państwu Islamskiemu⁵¹.

W kontekście zamachu na Crocus City Hall trzeba odnotować, że Rosja miała otrzymać informacje o planowanych zamachach w halach koncertowych w Moskwie od służb z innych państw, tych zaprzyjaźnionych (Iran) i tych wrogich (USA⁵²). Ograniczona reakcja rosyjskich władz może wskazywać, że nie dysponowały one wystarczającą wiedzą o zagrożeniu albo nie nadały sygnałom ostrzegawczym odpowiedniej wagi. Rosyjskie służby bezpieczeństwa mogły zatem nie tyle całkowicie wykluczyć możliwość wystąpienia zagrożenia, ile błędnie ocenić jego prawdopodobieństwo, skalę lub pilność. Możliwe również, że ich uwaga w tym czasie była

⁴⁸ K. Strachota, *Państwo Islamskie Chorasanu – nowa odsłona światowego dżihadu*, 29 III 2024 r., Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-03-29/panstwo-islamskie-chorasanu-nowa-odslona-swiatowego-dzihadu> [dostęp: 20 I 2026].

⁴⁹ *Global Terrorism Index 2025*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2025/03/Global-Terrorism-Index-2025.pdf> [dostęp: 22 I 2026]; A.M. Dyner, *Zamach w Moskwie...*

⁵⁰ M.N. Katz, *No, Putin, the ISIS-K attack in Moscow wasn't about Ukraine*, Atlantic Council, 29 III 2024 r., <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/isis-k-putin-moscow-al-qaeda/> [dostęp: 20 I 2026].

⁵¹ A. Olech, *Grupa Wagnera w Afryce. Pozorowana walka rosyjskich najemników z terroryzmem*, „Terroryzm – studia, analizy, prewencja” 2024, nr 5, s. 53–89. <https://doi.org/10.4467/27204383TER.24.002.19390>.

⁵² *On the Terrorist Attack at the Crocus City Hall in Moscow*, U.S. Mission to the Organization for Security and Cooperation in Europe, 11 IV 2024 r., <https://osce.usmission.gov/on-the-terrorist-attack-at-the-crocus-city-hall-in-moscow/> [dostęp: 20 III 2026].

skoncentrowana na innych priorytetach, w tym na działaniach prowadzonych poza granicami kraju.

Z opracowania Royal United Services Institute wynika, że aparat państwowy, na czele z FSB, na pierwszym miejscu stawiał wyzwania o charakterze politycznym i społecznym względem rosyjskiej operacji przeciwko Ukrainie. Terroryzm nie był priorytetem. Nawet po samym zamachu od razu założono, że są za niego odpowiedzialne zachodnie służby (na czele z amerykańskimi i brytyjskimi) oraz Ukraina. Innym ważnym aspektem jest radykalizacja w samej Rosji, także wśród migrantów z Tadżykistanu i Uzbekistanu. W 2024 r. w Rosji doszło do pięciu zamachów i żaden nie został wcześniej wykryty⁵³. Jak na kraj, który od dziesięcioleci zmagają się z terroryzmem, tak duże uchybienia świadczą o braku zdolności do reagowania, niedoborze zasobów (w tym wyspecjalizowanych oficerów), nie traktowaniu terroryzmu jako priorytetu oraz znacznej koncentracji na wojnie w Ukrainie.

Również w 2024 r. na terytorium Rosji doszło do zamachu terrorystycznego w Dagestanie, gdzie uzbrojeni napastnicy przeprowadzili skoordynowane ataki na prawosławne cerkwie, synagogi oraz posterunek policji w miastach Derbent i Machaczka⁵⁴. W wyniku tych zamachów, nazwanych przez władze atakami terrorystycznymi, zginęło co najmniej 20 osób, w tym funkcjonariusze służb bezpieczeństwa i duchowni, a ponad 40 zostało rannych. Rosyjskie służby nie potwierdziły, kim byli sprawcy. Część informacji wskazuje, że współpracowali z organizacjami powiązanymi z ISIS, w tym z Prowincją Kaukaską Państwa Islamskiego, ale wsparcie medialne dało również ISIS-K. Co ważne, rosyjskie władze budowały narrację o udziale zachodnich lub ukraińskich struktur wywiadowczych w inspirowaniu i wspieraniu ataków terrorystycznych.

Obecnie FSB publikuje „Jednolity federalny wykaz organizacji, w tym zagranicznych i międzynarodowych, uznanych zgodnie z ustawodawstwem Federacji Rosyjskiej za terrorystyczne”. Obejmuje on 70 podmiotów, w tym organizacje zagraniczne i międzynarodowe, a także struktury o charakterze lokalnym i regionalnym⁵⁵ działające na terytorium FR.

Mimo że Centralny Duchowny Zarząd Muzułmanów Rosji, jedna z ogólnorosyjskich struktur reprezentujących społeczność muzułmańskie

⁵³ E. Ferris, *How Russia's War in Ukraine...*

⁵⁴ M. Bartosiewicz, *Postępująca radykalizacja. Ataki terrorystyczne w Dagestanie...*

⁵⁵ *Единый федеральный список организаций...*

w FR, wielokrotnie publicznie potępiał terroryzm oraz ideologie ekstremistyczne jako sprzeczne z zasadami islamu, na terytorium FR dochodziło do aktów przemocy dokonywanych przez osoby odwołujące się do tej religii. W odpowiedzi na zamachy terrorystyczne w moskiewskim metrze w 2010 r. najwyższy mufti Rosji, Tałgat Tadžuddin, podkreślił, że społeczności muzułmańskie w Rosji jednoznacznie potępiają sprawców ataków terrorystycznych. Wskazał, że tego rodzaju czyny nie mają uzasadnienia religijnego i pozostają w sprzeczności z nauczaniem islamu⁵⁶. W kolejnych latach oficjalne instytucje muzułmańskie w FR podtrzymywały krytyczne stanowisko wobec terroryzmu i przemocy motywowanej religijnie, podkreślając, że działań terrorystycznych nie należy utożsamiać ze wspólnotami muzułmańskimi⁵⁷.

Ze względu na zaangażowanie FR na świecie należy także uwzględnić zagrożenia terrorystyczne w Afryce. Rosja deklaruje prowadzenie działań antyterrorystycznych przede wszystkim w państwach Sahelu, zwłaszcza w Mali, gdzie walka z terroryzmem stanowi jedno z głównych uzasadnień obecności rosyjskich sił i najemników. W praktyce aktywność ta służy jednak również realizacji celów politycznych, gospodarczych i wojskowych, w tym utrzymaniu wpływów oraz dostępu do surowców.

Rosyjska polityka antyterrorystyczna w Afryce jest przedstawiana jako odpowiedź na aktywność wielu ugrupowań dżihadystycznych działających na kontynencie. Należą do nich m.in. Grupa Wsparcia Islamu i Muzułmanów (Jama'at Nusrat al-Islam wal-Muslimin, JNIM), Państwo Islamskie w Sahelu (Islamic State Sahel Province, IS Sahel, ISSP), Prowincja Afryki Zachodniej Państwa Islamskiego (Islamic State West Africa Province, ISWAP), a także struktury Państwa Islamskiego w Mozambiku, określane również jako Ansar al-Sunna/Ahl al-Sunna. W kontekście Afryki Środkowej należy wskazać także Sojusznicze Siły Demokratyczne (Allied Democratic Forces, ADF) oraz struktury Państwa Islamskiego w Demokratycznej Republice Konga (ISIS-DRC), powiązane z Prowincją Afryki Centralnej Państwa Islamskiego (Islamic State Central Africa Province, ISCAP). W rosyjskiej narracji bezpieczeństwa są one przedstawiane jako zagrożenie uzasadniające

⁵⁶ *Peaceful Muslims have no relation to extremists – supreme mufti of Russia*, Pravmir, 30 XII 2013 r., <https://www.pravmir.com/peaceful-muslims-have-no-relation-to-extremists-supreme-mufti-of-russia/> [dostęp: 21 I 2026].

⁵⁷ B. Vitkine, *Russia faces wave of Islamophobia after Moscow attacks*, Le Monde, 30 III 2024 r., https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/03/30/russia-faces-wave-of-islamophobia-after-moscow-attacks_6666864_4.html [dostęp: 20 I 2026].

dalszą obecność wojskową i polityczną Moskwy w wybranych państwach afrykańskich⁵⁸.

Tym samym ze szczególną uwagą należy analizować działania podejmowane przez terrorystów przeciwko Rosji, zwłaszcza w Mali, Burkinie Faso, Nigrze, Mozambiku, Libii czy Republice Środkowoafrykańskiej. Jeżeli Rosja zdecydowałaby się na budowę swoich baz w którymkolwiek z tych państw oraz dalej rozwijała obecność Grupy Wagnera⁵⁹ lub Korpusu Afrykańskiego⁶⁰, a także próbowała utrzymać infrastrukturę w Syrii i rozpoczęła budowę kolejnych baz, to z pewnością będzie musiała zaangażować dodatkowe wojska i środki do zwalczania terroryzmu zarówno w Rosji i na Kaukazie, jak i w Afryce oraz na Bliskim Wschodzie. Będzie się to wiązało z dodatkowymi, nieplanowymi i znacznymi inwestycjami oraz przeniesieniem środków, np. z tych przeznaczonych na prowadzenie wojny w Ukrainie.

Kreml będzie musiał podjąć decyzję, jak ważne jest organizowanie nowych ośrodków wojskowych na kontynencie afrykańskim w kontekście kolejnych walk z terrorystami i utrudnień związanych z prowadzeniem operacji i szkoleń. Dotychczas rosyjscy najemnicy w Afryce – będący przecież najczęściej etatowymi żołnierzami rosyjskiej armii – przegrywają rywalizację z terrorystami i nie są w stanie się im przeciwstawić. Taki scenariusz zaistniał w Mozambiku, Republice Środkowoafrykańskiej, a teraz w Mali i Burkinie Faso. Rosja ze względu na trudności w walce z ugrupowaniami terrorystycznymi nie pozwoli sobie na budowę baz wojskowych, ponieważ stałyby się one automatycznie celami ugrupowań terrorystycznych, w tym dżihadystycznych. Dlatego bardzo ostrożnie i w ścisłej współpracy z rządami państw Afryki musi wybierać lokalizacje dla nowych inwestycji.

⁵⁸ A. Olech, *Grupa Wagnera w Afryce...*

⁵⁹ A. Olech, *Rosyjscy najemnicy – raport z działalności w Afryce*, Defence24, 8 IV 2024 r., <https://defence24.pl/geopolityka/rosyjscy-najemnicy-raport-z-dzialalnosci-w-afryce> [dostęp: 22 I 2026].

⁶⁰ Po śmierci Jewgienija Prigożyna w 2023 r. rosyjska obecność paramilitarna/najemników w Afryce była stopniowo reorganizowana i podporządkowywana strukturom kontrolowanym przez państwo, przede wszystkim Korpusowi Afrykańskiemu, powiązanemu z rosyjskim Ministerstwem Obrony. W praktyce oznaczało to częściowe przejęcie lub zastąpienie funkcji pełnionych wcześniej przez Grupę Wagnera w państwach takich jak Mali, Burkina Faso, Niger, Libia czy Republika Środkowoafrykańska. Zob. F. Bryjka, J. Czerep, *Korpus Afrykański – nowa odsłona starej obecności wojskowej Rosji w Afryce*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 29 V 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/korpus-afrykanski-nowa-odslona-starej-obecnosci-wojskowej-rocji-w-afryce> [dostęp: 22 I 2026].

Federacja Rosyjska, w kontekście obecnych wyzwań dla bezpieczeństwa, dokonanych zamachów oraz wpływu terroryzmu na funkcjonowanie państwa, pozostaje wśród państw szczególnie narażonych na zagrożenie terrorystyczne. W raporcie *Global Terrorism Index 2025* Rosja została sklasyfikowana na 17. miejscu na świecie (przesunięcie o 20 pozycji w górę względem raportu z 2024 r.), a w raporcie *Global Terrorism Index 2026* – na 16. miejscu. Wzrost pozycji w rankingu w 2025 r. i utrzymanie w pierwszej dwudziestce w 2026 r. jest konsekwencją nasilonej aktywności terrorystycznej na terytorium państwa, w tym skutecznych zamachów o dużym oddziaływaniu społecznym. Rosja, prowadząc pełnoskalową operację wojskową przeciwko Ukrainie oraz angażując się militarnie w Afryce pod hasłem walki z terroryzmem, jednocześnie zwiększa swoją podatność na tego typu zagrożenia i staje się celem działań odwetowych ze strony ugrupowań terrorystycznych⁶¹.

Przedstawione w tabeli 1 zestawienie pokazuje, że wysoki poziom oddziaływania terroryzmu w latach 2020–2025 w państwach takich jak Somalia, Syria, Mali, Burkina Faso, Niger, Mozambik, Libia, Republika Środkowoafrykańska oraz Sudan utrzymuje się pomimo obecności lub zaangażowania FR. Jednocześnie w państwach współpracujących z Moskwą na poziomie polityczno-wojskowym, takich jak Egipt, Algieria, Serbia oraz Erytrea, nie obserwuje się wyraźnej poprawy sytuacji bezpieczeństwa. W praktyce oznacza to, że rosyjska aktywność – zarówno w państwach Sahelu, jak i w Libii, Republice Środkowoafrykańskiej, Mozambiku czy Sudanie – nie prowadzi do zwalczania terroryzmu, ale raczej wpisuje się w mechanizm utrzymywania środowiska niestabilności, umożliwiającego uzależnianie rządów lub junt od wsparcia zewnętrznego⁶². W efekcie Rosja funkcjonuje jako beneficjent długotrwałego chaosu, w którym terroryzm pozostaje elementem współpracy umożliwiającym i uzasadniającym jej dalszą obecność, a nie problemem, który Moskwa systemowo rozwiąże.

⁶¹ *Global Terrorism Index 2025...*; *Global Terrorism Index 2026...*

⁶² Wpisuje się to w szerszy model rosyjskich operacji bezpieczeństwa w Afryce, w którym Moskwa oferuje wsparcie wojskowe, ochronę reżimów oraz pomoc w operacjach przeciwko partyzantom, przedstawianych często jako walka z terroryzmem, w zamian za wynagrodzenie, dostęp do surowców lub wpływy polityczne. Zob. A. Arieff i in., *Russia's Security Operations in Africa*, Congressional Research Service, 8 IV 2026 r., <https://www.congress.gov/crs-product/IF12389> [dostęp: 12 IV 2026].

Tabela 1. Miejsce wybranych państw w latach 2021–2025 pod względem wpływu zagrożeń terrorystycznych na ich funkcjonowanie według Global Terrorism Index (1 – największy wpływ, 100 – najmniejszy wpływ).

Państwo	Miejsce na świecie				
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Egipt	15	16	20	29	32
Erytrea	93*	93*	89*	100*	100*
Mozambik	13	12	15	17	15
Republika Środkowoafrykańska	93*	55	59	71	76
Somalia	3	3	7	7	7
Sudan	86	93*	89*	100* (pochłonięty wojną)	100* (pochłonięty wojną)
Syria	5	5	5	3	6
Mali	7	4	3	4	5
Burkina Faso	4	2	1	1	2
Niger	8	10	10	5	3
Libia	26	32	39	53	59
Algieria	39	37	44	42	47
Serbia	93	93	89	82	66

* Ostatnie miejsce w raporcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Global Terrorism Index 2022*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web-04112022.pdf>, s. 8–9 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2023*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/03/GTI-2023-web-170423.pdf>, s. 8–9 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2024*, <https://www.economic-sandpeace.org/wp-content/uploads/2024/02/GTI-2024-web-290224.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2025*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2025/03/Global-Terrorism-Index-2025.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2026*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2026/03/Global-Terrorism-Index-2026-Report.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 13 IV 2026].

Zagrożenia terrorystyczne dla państw Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym

Istnieje niebezpieczeństwo, że organizacje terrorystyczne z Kaukazu będą próbowały przeprowadzać ataki terrorystyczne nie tylko w Rosji, lecz także w państwach członkowskich OUBZ. Działania organizacji terrorystycznych mają również charakter kryminalny, ponieważ stale współpracują one z grupami przestępczymi. Aby pozyskać fundusze na prowadzenie swojej działalności, organizacje te angażują się m.in. w międzynarodowy handel narkotykami, porwania czy sprzedaż broni. Dlatego wykorzystanie terytoriów państw członkowskich OUBZ do prowadzenia nielegalnych działań, np. przez stworzenie szlaku handlowego Europa-Azja, stanowi ogromne zagrożenie dla bezpieczeństwa w regionie. Ponadto stałe prowadzenie działań w Syrii oraz nieustabilizowana sytuacja na południu kraju powodują, że FR musi monitorować regiony konfliktów zbrojnych i jednocześnie nie zaniedbywać bezpieczeństwa na granicach państw OUBZ.

Należy zwrócić uwagę na zagrożenie ze strony Afganistanu. Graniczący z nim Tadżykistan, państwo członkowskie OUBZ, zgłaszał niebezpieczeństwa związane z terroryzmem od strony południowej granicy. Wynikało to z niestabilnej sytuacji w Afganistanie, a także braku zabezpieczenia przejść granicznych. Trzeba dodać, że kraje Azji Centralnej po 2022 r. zdecydowanie zmieniły swoją politykę względem Kabulu. Z jednej strony dostrzegane są zagrożenia, ale z drugiej głównym czynnikiem wpływającym na rozwinięcie relacji Afganistanu z Kazachstanem, Uzbekistanem, Turkmenistanem, Tadżykistanem i Kirgistanem jest właśnie Rosja. Oprócz powyższego Moskwa dąży do nadzorowania współpracy oraz projektów realizowanych przez państwa Azji Centralnej, aby nie dopuścić do wzmocnienia ich niezależności, a jednocześnie przedstawia się jako gwarant bezpieczeństwa⁶³, choć mierzy się z największymi wyzwaniami w kontekście walki z terroryzmem (tabela 2).

⁶³ D. Zielińska, *Pragmatyzm ponad podziałami. Państwa Azji Centralnej wobec Afganistanu*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 7 XI 2025 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-11-07/pragmatyzm-ponad-podzialami-panstwa-azji-centralnej-wobec-afganistanu> [dostęp: 12 I 2026].

Tabela 2. Miejsce wybranych państw OUBZ oraz Afganistanu w latach 2021–2025 pod względem wpływu zagrożeń terrorystycznych na ich funkcjonowanie według Global Terrorism Index (1 – największy wpływ, 100 – najmniejszy wpływ).

Państwo	Miejsce na świecie				
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Armenia	93*	93*	76	79	81
Białoruś	93*	93*	89*	90	94
Kazachstan	93*	93*	89*	100*	100*
Kirgistan	93*	93*	89*	100*	100*
Rosja	44	45	35	16	17
Tadżykistan	47	50	69	70	41
Afganistan	1	1	6	9	11

* Ostatnie miejsce w raporcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Global Terrorism Index 2022*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web-04112022.pdf>, s. 8–9 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2023*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/03/GTI-2023-web-170423.pdf>, s. 8–9 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2024*, <https://www.economic-sandpeace.org/wp-content/uploads/2024/02/GTI-2024-web-290224.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2025*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2025/03/Global-Terrorism-Index-2025.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 22 I 2026]; *Global Terrorism Index 2026*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2026/03/Global-Terrorism-Index-2026-Report.pdf>, s. 6–7 [dostęp: 13 IV 2026].

Potencjalne zagrożenie stwarzane przez samotnych sprawców (ang. *lone actors*) lub osoby samodzielnie deklarujące przynależność bądź lojalność wobec organizacji terrorystycznych⁶⁴ może stanowić współcześnie jedno z najpoważniejszych wyzwań dla rosyjskiego rządu oraz państw OUBZ. Jest to związane z masowymi wyjazdami obywateli rosyjskich na Bliski Wschód, ich indoktrynacją, a następnie powrotem do Rosji i podejmowaniem przez nich działań o charakterze terrorystycznym. Dokładna liczba takich osób nie jest znana, jednak zagrożenie związane z powracającymi bojownikami oraz osobami radykalizującymi się indywidualnie

⁶⁴ B.M. Jenkins, *Stray Dogs and Virtual Armies. Radicalization and Recruitment to Jihadist Terrorism in the United States Since 9/11*, RAND, 31 VIII 2011 r., https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP343.html [dostęp: 22 IV 2026].

było wielokrotnie wskazywane jako jeden z problemów rosyjskiego systemu bezpieczeństwa. Najważniejsze w tym aspekcie jest ustalenie, w jaki sposób (środki, narzędzia) oraz gdzie może zostać dokonany zamach. Jednym z głównych sposobów kontaktowania się terrorystów i omawiania poszczególnych celów są internetowe sieci społecznościowe oraz platformy do gier. Są w nich udostępniane materiały szkoleniowe, a także materiały zachęcające i mobilizujące do ataków. Dzięki temu indoktrynowani terroryści mają stały kontakt ze swoimi zwierzchnikami w Afryce lub na Bliskim Wschodzie. Z tego powodu weryfikacja wszystkich poszlak oraz źródeł wymaga stałego zaangażowania rosyjskich służb. Rosyjski rząd bierze również pod uwagę podobne zagrożenia wynikające z ciągłej migracji i rozwoju cyberterroryzmu.

Od lat rosyjskie służby bezpieczeństwa prowadzą działania profilaktyczne w największych miastach kraju, ukierunkowane przede wszystkim na ochronę transportu publicznego, miejsc o dużym natężeniu ruchu oraz imprez masowych. Wiąże się to z oddelegowaniem policji i żołnierzy do patrolowania ulic, a także z wydzielaniem stref wzmożonych kontroli, które umożliwią utrzymanie bezpieczeństwa w krytycznych rejonach miast. Ważnymi elementami są również kontrola na granicy oraz współpraca międzynarodowa. Dotychczasowe doświadczenia związane z atakami terrorystycznymi na terytorium Rosji oraz powtarzające się groźby terrorystów są podstawą do intensyfikacji ochrony. Jest to spowodowane głównie tym, że organizacje terrorystyczne, np. Al-Kaida i ISIS, wciąż wzywają w swoich oświadczeniach do przeprowadzania ataków na terytorium Rosji, nawołują do indywidualnych zamachów⁶⁵. W związku z powyższym niezbędne jest międzynarodowe zaangażowanie państw OUBZ, aby każdy z członków wdrożył podobne metody i środki w celu zwalczania terroryzmu. Wspólne inicjatywy militarne oraz reagowanie na zagrożenia powinny polegać na prowadzeniu symultanicznych działań i stosowaniu podobnej strategii w realizowaniu czynności antyterrorystycznych.

⁶⁵ A. Aji, B. Mroue, *Russian Embassy shelled in Syria as insurgents hit back*, Associated Press, 13 X 2015 r., <https://apnews.com/article/991656eab57d4aa79fbd5458af62b60e> [dostęp: 21 III 2026]; T. Joscelyn, *Head of al Qaeda's Syrian branch threatens Russia in audio message*, Long War Journal, 13 X 2015 r., <https://www.longwarjournal.org/archives/2015/10/head-of-al-qedas-syrian-branch-threatens-russia-in-audio-message.php> [dostęp: 21 III 2026]; *ISIS video threatens attacks in Russia, Moscow*, Ahram Online, 12 XI 2015 r., <https://english.ahram.org.eg/News/165409.aspx> [dostęp: 21 III 2026]; *Why is ISIS targeting Russia?*, Vision of Humanity, 25 III 2024 r., <https://www.visionofhumanity.org/why-is-isis-targeting-russia/> [dostęp: 21 III 2026].

Grupa Robocza ds. Walki z Terroryzmem i Ekstremizmem OUBZ

W ramach OUBZ została powołana specjalna struktura organizacyjna – Grupa Robocza ds. Walki z Terroryzmem i Ekstremizmem / Robocza Grupa Ekspertów ds. Walki z Terroryzmem i Ekstremizmem (ros. *Рабочая группа экспертов по вопросам борьбы с терроризмом и экстремизмом*) działająca pod auspicjami Komitetu Sekretarzy Rad Bezpieczeństwa OUBZ. Do jej podstawowych zadań należy koordynacja działań państw członkowskich w zakresie zwalczania terroryzmu i ekstremizmu, identyfikacja oraz analiza aktualnych i potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa, a także formułowanie rekomendacji dotyczących wspólnych działań prewencyjnych i operacyjnych. Grupa pełni funkcję ekspercko-doradczą, wspiera wypracowywanie wspólnej polityki bezpieczeństwa OUBZ, w tym przez inicjowanie harmonizacji rozwiązań prawnych oraz współpracy instytucjonalnej państw członkowskich w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym i ekstremistycznym⁶⁶.

Już w 2015 r. państwa OUBZ wskazywały na wzrost zagrożeń bezpieczeństwa związanych z aktywnością tzw. Państwa Islamskiego i Al-Kaidy, zwłaszcza w kontekście niestabilnej sytuacji w Afganistanie⁶⁷. Szczególne znaczenie przypisywano ochronie południowych granic państw członkowskich, przede wszystkim pogranicza tadżycko-afgańskiego, uznawanego za jeden z najbardziej wrażliwych odcinków pod względem zagrożeń terrorystycznych, ekstremistycznych i narkotykowych. Współpraca państw OUBZ w tym zakresie miała służyć wzmocnieniu bezpieczeństwa

⁶⁶ Меры по противодействию международному терроризму и экстремизму рассмотрены на заседании Комитета секретарей советов безопасности стран ОДКБ, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь (*Miery po protivodejstwiu miedzunarodnomu tierrorizmu i ekstriemizmu rassmotrieny na zasiedanii Komitietu siekrietarij sowietow bezopasnosti stran ODKB, Nacyonalnyj prawowoj Intierniet-portal Riespubliki Bielarus*), 24 V 2018 r., <https://pravo.by/novosti/obshchestvenno-politicheskie-i-v-oblasti-prava/2018/may/28997/> [dostęp: 22 I 2026].

⁶⁷ Заявление глав государств-членов Организации Договора о Коллективной Безопасности о противодействии международному терроризму, 21 декабря 2015 года, г. Москва, Организация Договора о коллективной безопасности (*Zajawlenije glav gosudarstw-czlenow Organizacyi Dogowora o Kollektiwnoj Bezopasnosti o protivodejstwiu miedzunarodnomu tierrorizmu, 21 diekabria 2015 goda, g. Moskwa, Organizacyja Dogowora o kolektiwnoj bezopasnosti*), 21 XII 2015 r., https://odkb-csto.org/documents/documents/zayavlenie_glav_gosudarstv_chlenov_organizatsii_dogovora_o_kollektivnoy_bezopasnosti_o_protivodeystv/?sphrase_id=66457 [dostęp: 10 III 2026].

granic, koordynacji działań oraz rozwojowi zdolności systemu kolektywnego bezpieczeństwa⁶⁸.

Według przedstawicieli OUBZ to właśnie terroryzm znacznie zwiększa prawdopodobieństwo wybuchu konfliktów w różnych regionach świata, utrudnia rozwijanie działalności wojskowej, w tym na granicach strefy odpowiedzialności OUBZ, przez co wymaga wszechstronnej i dogłębnej analizy oraz wspólnych wysiłków w celu przeciwdziałania zagrożeniom. Konsolidacja działań na rzecz bezpieczeństwa globalnego i regionalnego, w tym wymiana informacji, wspólne ćwiczenia oraz zbieżne priorytety w sferze bezpieczeństwa, stanowi jeden z priorytetów OUBZ⁶⁹.

Podczas regularnych spotkań Grupa Robocza ds. Walki z Terroryzmem i Ekstremizmem opracowuje propozycje usprawnienia współdziałania przy organizowaniu wspólnych operacji zwalczania terroryzmu i ekstremizmu. Na bieżąco aktualizuje listę organizacji uznawanych za terrorystyczne i ekstremistyczne w państwach członkowskich OUBZ. Prowadzi również działania mające na celu usprawnienie szkolenia operacyjnego i bojowego jednostek sił specjalnych OUBZ.

W latach 2024–2025 w ramach OUBZ utrzymano i rozwinięto dotychczasowe priorytety Grupy Roboczej, dostosowano je do zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa. Szczególny nacisk położono na przeciwdziałanie działalności terrorystycznej i ekstremistycznej z wykorzystaniem dezinformacji oraz nowych technologii, w tym propagandy i rekrutacji prowadzonej w cyberprzestrzeni, zwalczanie transnarodowych grup terrorystycznych powiązanych z komórkami w Afganistanie, wzmocnienie ochrony granic zewnętrznych państw członkowskich (zwłaszcza na odcinku tadżycko-afgańskim), intensyfikację wspólnych ćwiczeń antyterrorystycznych oraz pogłębienie współpracy informacyjnej i prawnej między państwami OUBZ. Równolegle podkreślano znaczenie działań prewencyjnych, w tym

⁶⁸ В Астане состоялась сессия СКБ ОДКБ, Организация Договора о коллективной безопасности (W Astanie sostojałas' siessija SKB ODKB, Organizacyja Dogowora o kolektywnej biezopasnosti), 28 XI 2024 r., https://odkb-csto.org/news/news_odkb/v-astane-sostoyalas-sessiya-skb-odkb/ [dostęp: 22 I 2026].

⁶⁹ Генеральный секретарь ОДКБ Станислав Зась 4 сентября выступил на совместном заседании министров обороны СНГ, ШОС и ОДКБ, Организация Договора о коллективной безопасности (Gienieralnyj siekrietar' ODKB Stanisław Zas' 4 sientjabria wystąpił na sowniestnom zasiedanii ministrow oborony SNG, SZOS i ODKB, Organizacyja Dogowora o kolektywnej biezopasnosti), https://odkb-csto.org/news/news_odkb/generalnyy-sekretar-odkb-stanislav-zas-4-sentyabrya-vystupil-na-sovmestnom-zasedanii-ministrov-oboro/?sphrase_id=66458 [dostęp: 11 III 2026].

programów edukacyjnych i przeciwdziałania radykalizacji, jako integralnego elementu regionalnego wzmacniania bezpieczeństwa zbiorowego⁷⁰.

Ważną kwestią w zwalczaniu terroryzmu w ramach OUBZ pozostaje rola Rosji, której strategia antyterrorystyczna opiera się na budowaniu współpracy zarówno z państwami członkowskimi organizacji, jak i z wybranymi partnerami zewnętrznymi. Federację Rosyjską w działaniach antyterrorystycznych wspierały m.in. ONZ oraz Chiny⁷¹. To oznacza, że Moskwa będzie dążyć do rozwijania współpracy antyterrorystycznej zarówno w ramach OUBZ, jak i poza nią. Może się też okazać, że po zakończeniu wojny w Ukrainie narracja walki z terroryzmem stanie się jednym z instrumentów umożliwiających Rosji częściowy powrót do aktywności na arenie międzynarodowej.

Jednocześnie priorytetem nadal są działania na rzecz ochrony interesów FR, które będą przez Kreml podejmowane jako działania kontrterrorystyczne, także w ramach szerszej jurysdykcji, tj. na terytorium wszystkich państw należących do OUBZ. To daje Rosji możliwość utrzymywania

⁷⁰ O. Keskin, *Лидеры стран ОДКБ выразили глубокую озабоченность эскалацией в зоне израильско-палестинского конфликта* (Lidery stran ODKB wyrazili głubokuju ozaboczennost' eskalacii w zonie izraillsko-palestinskogo konflikta), Anadolu Agency, 28 XI 2024 r., <https://www.aa.com.tr/ru/мир/лидеры-стран-одкб-выразили-глубокую-озабоченность-эскалацией-в-зоне-израильско-палестинского-конфликта/3407532> [dostęp: 22 I 2026]; *МИД стран-членов ОДКБ сделали заявление о положении в Афганистане* (MID stran-czlenow ODKB sdialali zajavlenije o položenii w Afganistanie), KazTAG, 28 XI 2024 r., <https://kaztag.kz/ru/news/mid-stran-chlenov-odkb-sdelali-zayavlenie-o-polozhenii-v-afganistanie> [dostęp: 22 I 2026]; *Касым-Жомарт Токаев принял участие в сессии Совета коллективной безопасности ОДКБ в узком составе*, Официальный сайт Президента Республики Казахстан (Kasym-Zomart Tokajew priniäl uchastie w sessii Sowietu kolektiwnoj biezopasnosti ODKB w uzkom sostawie, Oficjalnyj sajt Priezidenta Riestpubliki Kazachstan), 28 XI 2024 r., <https://www.akorda.kz/ru/kasym-zhomart-tokaev-prinyal-uchastie-v-sessii-soveta-kollektivnoy-bezopasnosti-odkb-v-uzkom-sostave-2810955> [dostęp: 22 I 2026]; *Организация Договора о коллективной безопасности (ОДКБ)*, Министерство иностранных дел Российской Федерации (Organizacija Dogowora o kollektiwnoj biezopasnosti (ODKB), Ministierstwo inostrannykh diel Rossijskoj Fiedieracyi), https://mid.ru/ru/foreign_policy/integracii-struktury-prostranstva-sng/odkb/ [dostęp: 22 I 2026].

⁷¹ В Москве прошла Международная конференция «О роли и характере взаимодействия международных и региональных организаций в борьбе с международным терроризмом», организованная Секретариатом ОДКБ при участии ОБСЕ, Организация Договора о коллективной безопасности (W Moskwie proszła Mieždunarodnaja konfieriencija «O roli i charakterie wzaimodejstwija mieždunarodnykh i regionalnykh organizacij w bor'bie s mieždunarodnym tierrorizmom», organizowannaja Siekrietariatom ODKB pri uchastii OBSIE, Organizacija Dogowora o kollektiwnoj biezopasnosti), 30 X 2019 r., https://odkb-cs-to.org/news/news_odkb/v-moskve-proshla-mezhdunarodnaya-konferentsiya-o-rol-i-kharaktere-vzaimodeystviya-mezhdunarodnykh-i/?sphrase_id=66458 [dostęp: 16 I 2026].

wpływów w państwach członkowskich OUBZ za pośrednictwem współpracy służb bezpieczeństwa, wymiany informacji, szkoleń oraz wspólnych działań prowadzonych pod hasłem przeciwdziałania terroryzmowi. Walka z terroryzmem w rozumieniu Kremla, co wybrzmiewało w wielu oświadczeniach⁷², ma zupełnie inny wymiar niż z perspektywy Zachodu.

Istnieje wiele obszarów współpracy między OUBZ i ONZ dotyczących międzynarodowej walki z terroryzmem. Podstawą wspólnej aktywności są porozumienia zawarte między Sekretariatem OUBZ a wybranymi jednostkami organizacyjnymi ONZ, a przede wszystkim protokół ustaleń z Komitetem Antyterrorystycznym Rady Bezpieczeństwa ONZ (Counter-Terrorism Committee, CTC) i porozumienie o współpracy pomiędzy Sekretariatem OUBZ a Biurem Narodów Zjednoczonych ds. Zwalczania Terroryzmu (United Nations Office of Counter-Terrorism, UNOCT). Nie bez znaczenia jest również współpraca z partnerami – Wspólnotą Niepodległych Państw oraz Szanghajską Organizacją Współpracy. Należy zauważyć, że od powstania UNOCT w 2017 r. funkcję kierowniczą w Biurze sprawują przedstawiciele FR⁷³, co z perspektywy politycznej i instytucjonalnej mogło sprzyjać utrzymywaniu aktywnych relacji pomiędzy ONZ a OUBZ w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi.

Wojna Rosji przeciw Ukrainie obnażyła słabość OUBZ jako mechanizmu bezpieczeństwa zbiorowego, czyli zamiast konsolidacji i współpracy pojawiło się zdystansowanie, a większość członków – poza Białorusią – unika otwartego poparcia Moskwy. Łączy to dwa sprzeczne podejścia z perspektywy Rosji. Większość członków nie chce legitymizować agresji ani ryzykować utraty zysków w relacjach z Zachodem. Jednocześnie Kreml wciąż próbuje rozwijać swoją politykę regionalną, odwołując się do narracji o stałych potrzebach walki z terroryzmem i utrzymywania operacji specjalnej na Ukrainie, co ma uzasadniać zdecydowane działania w regionie oraz budować wpływy w formatach takich jak OUBZ czy Szanghajska Organizacja Współpracy. Problem w tym, że bez zdolności Rosji do interwencji i narzucania rozstrzygnięć konfliktów (np. Armenia – Azerbejdżan lub Kirgistan – Tadżykistan) OUBZ jako organizacja staje się bezsilna, a państwa regionu coraz

⁷² *Putin Accuses Ukraine of Wanting Ceasefire to Rearm and Prepare 'Terrorist Attacks'*, The Moscow Times, 4 VI 2025 r., <https://www.themoscowtimes.com/2025/06/04/putin-say-sukraine-wants-ceasefire-to-rearm-and-prepare-terrorist-attacks-a89340> [dostęp: 22 I 2026].

⁷³ *Leadership*, United Nations Office of Counter-Terrorism, <https://www.un.org/counterterrorism/en/leadership> [dostęp: 14 III 2026].

częściej poszukują alternatywnych projektów współpracy, m.in. z Chinami oraz Turcją, a także szukają kooperacji z Unią Europejską⁷⁴.

Podsumowanie

Władze w Moskwie budują wizerunek Rosji jako kluczowego aktora w międzynarodowej walce z terroryzmem, podkreślając potrzebę braku podwójnych standardów oraz budowy szerokiej koalicji przeciw terroryzmowi i ekstremizmowi. Traktują kontrterroryzm jako narzędzie polityki państwowej. Promują narrację, w której priorytetem jest eliminacja istniejących zagrożeń (a nie prewencja). Całkowicie kontrolują przestrzeń informacyjną i marginalizują znaczenie praw człowieka. To wszystko ma służyć legitymizacji represyjnych metod wewnątrz kraju oraz zwiększaniu wpływów za granicą⁷⁵. Jednocześnie nawiązanie współpracy z rządem Talibów czy instrumentalne używanie „antyterrorystycznych” operacji do działań w Syrii, Sahelu i Ukrainie podważa wiarygodność tej narracji. To pokazuje, że chodzi o pogłębienie rywalizacji z państwami zachodnimi nie tyle w zakresie samego zwalczania terroryzmu, ile w sposobie definiowania zagrożeń, budowania narracji o bezpieczeństwie oraz legitymizowania pod hasłem antyterroryzmu własnych działań. Rosja wykorzystuje tę kategorię jako instrument polityczny, przedstawia własne podejście jako alternatywę wobec modelu zachodniego i jako uzasadnienie dla działań podejmowanych zarówno wewnątrz kraju, jak i poza jego granicami.

Federacja Rosyjska od lat głosi opinię, że walka z terroryzmem powinna być prowadzona bez podwójnych standardów i często wykorzystuje ją do wykazywania błędów Zachodu⁷⁶. Władze Moskwy oskarżają

⁷⁴ P. Filkowska, *Pierwsze reakcje państw członkowskich Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym na inwazję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę*, „Wschód Europy” 2024, t. 10, nr 1. <https://doi.org/10.17951/we.2024.10.1.113-128>; A.M. Dyner, *OUBZ wobec wojny na Ukrainie i wyzwań regionalnych*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 27 III 2023 r., <https://www.pism.pl/publikacje/oubz-wobec-wojny-na-ukrainie-i-wyzwan-regionalnych> [dostęp: 12 I 2026].

⁷⁵ Zob. więcej: J. Hedenskog, *Russia and International Cooperation on Counter-Terrorism. From the Chechen Wars to the Syria Campaign*, FOI, March 2020, <https://foi.se/rest-api/report/FOI-R-4916--SE> [dostęp: 12 I 2026].

⁷⁶ *Russia accuses West of double standards regarding Daesh*, Middle East Monitor, 29 VIII 2019 r., <https://www.middleeastmonitor.com/20190829-russia-accuses-west-of-double-standards-regarding-daesh/> [dostęp: 12 I 2026].

państwa zachodnie o selektywne podejście do ISIS (m.in. w kontekście Afganistanu), sugerując, że część państw traktuje ugrupowania terrorystyczne instrumentalnie, jako narzędzie do realizacji własnych celów politycznych, zamiast konsekwentnie je zwalczać. Ponadto może w ten sposób obarczać inne podmioty odpowiedzialnością za zamachy⁷⁷.

Jednocześnie doświadczenia z Kaukazu Północnego oraz udział obywateli FR w konfliktach zagranicznych pokazują, że zagrożenie terrorystyczne ma charakter długofalowy i będzie się rozwijać. Szacuje się, że w szczytowym okresie działalności ISIS w walkach w Syrii i Iraku brało udział ok. 2300 obywateli Rosji oraz ok. 4700 bojowników z byłych republik radzieckich. Część z nich mogła wrócić do Rosji lub państw sąsiednich, wzmacniając lokalne sieci radykalne i terrorystyczne⁷⁸. Powracający terroryści dysponują doświadczeniem bojowym, kontaktami oraz funduszami, co ułatwia rekrutację kolejnych osób oraz realizowanie operacji, a to przekłada się na rosnący poziom zagrożenia terrorystycznego. Ze względu na rosyjski system kontrterrorystyczny, oparty głównie na działaniach służb specjalnych i operacjach wojskowych, kształtują się warunki sprzyjające dalszej radykalizacji i przemocy.

Agresja Rosji na Ukrainę w 2022 r. obnażyła poważne słabości rosyjskich służb specjalnych, które przez lata budowały wizerunek skutecznego aparatu bezpieczeństwa⁷⁹. Piony analityczne nie tylko nie korygowały politycznych założeń Kremla, lecz także mogły je wzmacniać, dostosowując ocenę sytuacji do oczekiwań decydentów skupionych wokół Władimira Putina. W efekcie rosyjskie służby, w tym FSB, zamiast pełnić funkcje gwarantujące bezpieczeństwo, stały się elementem systemu potwierdzającego błędne tezy, co miało bezpośrednie konsekwencje w działaniach prowadzonych w Ukrainie. Podobny charakter działań służb dotyczy walki z terroryzmem w FR.

Koncentracja rosyjskiego aparatu bezpieczeństwa na wojnie przeciwko Ukrainie oraz rywalizacji z Zachodem ograniczyła zdolności państwa do skutecznego wykrywania i neutralizacji części zagrożeń terrorystycznych.

⁷⁷ A. Kozioł, *Walka z terroryzmem jako element propagandy wojennej Rosji*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 18 X 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/walka-z-terroryzmem-jako-element-propagandy-wojennej-rosji> [dostęp: 19 III 2026].

⁷⁸ D. Nicolson, *Foreign Terrorist Fighters from the North Caucasus: Understanding Islamic State Influence in the Region*, „Connections: The Quarterly Journal” 2017, t. 16, nr 4. <https://doi.org/10.11610/Connections.16.4.04>.

⁷⁹ J.M. Raubo, *Ukraina 2022. Historyczna rysa na propagandowym obrazie rosyjskich służb specjalnych*, InfoSecurity24, 12 III 2022 r., <https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/ukraina-2022-historyczna-rysa-na-propagandowym-obrazie-rosyjskich-sluzb-specjalnych> [dostęp: 19 I 2026].

Wydarzenia z 2024 r., w tym zamach w Crocus City Hall czy ataki w Dagestanie, pokazały nie tylko skalę wyzwań w domenie terroryzmu, lecz także luki w systemie reagowania, mimo wcześniejszych ostrzeżeń ze strony innych państw. Jednocześnie reakcja Kremla koncentrowała się w dużej mierze na zarządzaniu narracją, represjami, zwiększaniu uprawnień dla służb oraz przypisywaniu odpowiedzialności wybranym grupom terrorystycznym oraz przeciwnikom, czyli w szczególności Ukrainie i państwom Zachodu⁸⁰. To wszystko jest spójne z założeniami wykorzystywania terroryzmu jako elementu polityki wewnętrznej i narzędzia do mobilizacji społecznej na rzecz utrzymania kontroli, choć wciąż dochodzi do zamachów w Rosji i regionie.

Trzeba podkreślić, że to właśnie zamach na Crocus City Hall pokazał, że mimo wieloletnich działań pacyfikacyjnych Rosja nie wyeliminowała źródeł zagrożenia terrorystycznego, a przyczyna problemu nadal tkwi na Kaukazie Północnym. Choć w ostatnich latach skala ataków wewnątrz kraju była mała, to radykalizacja w republikach takich jak Czeczenia, Dagestan i Inguszetia pozostaje trwałym zjawiskiem, szczególnie wśród młodego pokolenia. Struktury dżihadystyczne – zarówno powiązane z Państwem Islamskim, jak i z reaktywującym się Emiratem Kaukaskim – koncentrują się na działaniach przeciwko służbom czy instytucjom państwowym⁸¹. Coraz większe znaczenie ma wymiar międzynarodowy, gdzie zamachów mogą dokonywać osoby z Rosji i z całego regionu Kaukazu.

Omówione uwarunkowania i zagrożenia nie wskazują na znaczny wzrost skali terroryzmu w FR, ale pokazują istnienie trwałych czynników, które nie mogą zostać w pełni wyeliminowane, nawet przez autorytarny aparat rosyjski. Lekceważenie wczesnych sygnałów radykalizacji oraz utrzymujący się i postępujący terror oraz uprzywilejowanie rosyjskich służb, zarówno w wymiarze lokalnym, jak i regionalnym, doprowadziły do błędnych ocen zagrożenia i opóźnionej reakcji państwa. Doświadczenia związane z niedoszacowaniem wcześniejszych ataków w Rosji, w tym wpływu czeczeńskiego, działalności Al-Kaidy oraz ISIS⁸², wskazują,

⁸⁰ A. Kozioł, *Walka z terroryzmem jako element propagandy wojennej Rosji...*; P. Sonne, E. Schmitt, M. Schwirtz, *Why Russia's Vast Security Services Fell Short on Deadly Attack*, The New York Times, 28 III 2024 r., <https://www.nytimes.com/2024/03/28/world/europe/russia-concert-attack-security-failures.html> [dostęp: 21 III 2026].

⁸¹ *IntelBrief: Radicalization and Extremism in Russia's...*

⁸² L. Aron, *The Expansion of Russia's Radical Islamism Outside the North Caucasus*, American Enterprise Institute, 30 IX 2015 r., <https://www.aei.org/research-products/testimony/the-expansion-of-russias-radical-islamism-outside-the-north-caucasus/> [dostęp: 22 I 2026].

że Rosja nie jest w stanie, i nigdy nie będzie, w pełni zwalczyć zagrożenia terrorystycznego, zarówno w kraju, jak i za granicą.

Bibliografia

Beslin J., Ignjatijevic M., *Balkan foreign fighters: from Syria to Ukraine*, „Brief” 2017, nr 20, s. 1–4.

Filkowska P., *Pierwsze reakcje państw członkowskich Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym na inwazję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę*, „Wschód Europy” 2024, t. 10, nr 1. <https://doi.org/10.17951/we.2024.10.1.113-128>.

Grabowski T., *Terroryzm północnokaukaski: przejawy zjawiska*, „Res Polticae” 2014, t. VI, s. 59–78. <http://dx.doi.org/10.16926/rp.2014.06.04>.

Grabowski T.W., *Terroryzm północnokaukaski. Źródła, przejawy i przeciwdziałanie zjawisku*, Kraków 2017.

Liedel K., Piasecka P., *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych. Elementy edukacji antyterrorystycznej*, Warszawa 2008.

Nicolson D., *Foreign Terrorist Fighters from the North Caucasus: Understanding Islamic State Influence in the Region*, „Connections: The Quarterly Journal” 2017, t. 16, nr 4. <https://doi.org/10.11610/Connections.16.4.04>.

Oldberg I., *The War on Terrorism in Russian Foreign Policy*, FOI – Swedish Defence Research Agency, Defence Analysis, Stockholm 2006.

Olech A., *Grupa Wagnera w Afryce. Pozorowana walka rosyjskich najemników z terroryzmem*, „Terroryzm – studia, analizy, prewencja” 2024, nr 5, s. 53–89. <https://doi.org/10.4467/27204383TER.24.002.19390>.

Olech A., *Terroryzm – określenie definicji zjawiska w polskich i zagranicznych badaniach*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego” 2020, t. 18, nr 2, s. 121–138. <https://doi.org/10.37055/sbn/145302>.

Olech A.K., *Ataki terrorystyczne w Federacji Rosyjskiej w XXI wieku*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2019, nr 4, s. 110–115. <https://doi.org/10.15804/NPW20192306>.

Schmid A.P., Jongman A.J., *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*, Amsterdam 1988.

Sinai J., *The Terrorist Threats Against Russia and its Counterterrorism Response Measures*, „Connections: The Quarterly Journal” 2015, t. 14, nr 4, s. 95–101. <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.14.4.08>.

Stempień M.S., *The evolution of terrorism in Russia in the years 2015–2022. Quantitative analysis of the phenomenon*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2023, nr 14, s. 185–199. <https://doi.org/10.31648/pw.9711>.

The North Caucasus: The Challenges of Integration (II), Islam, the Insurgency and Counter-Insurgency, Europe Report N°221, 19 X 2012 r.

Weinberg L., Pedahzur A., Hirsch-Hoefler S., *The Challenges of Conceptualizing Terrorism*, „Terrorism and Political Violence” 2004, t. 16, nr 4, s. 777–794. <https://doi.org/10.1080/095465590899768>.

Źródła internetowe

Aji A., Mroue B., *Russian Embassy shelled in Syria as insurgents hit back*, Associated Press, 13 X 2015 r., <https://apnews.com/article/991656eab57d4aa79fbd5458af62b60e> [dostęp: 21 III 2026].

Al-Qaeda in Syria calls for revenge attacks on Russia, The Washington Post, 13 X 2015 r., https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/al-qaeda-in-syria-calls-for-revenge-attacks-on-russia/2015/10/13/b7f7dfdf-a0a4-451d-bd2e-180f2f4882f5_story.html [dostęp: 16 V 2026].

Arieff A., Blanchard L.P., Collins S.R., Husted T.F., *Russia's Security Operations in Africa*, Congressional Research Service, 8 IV 2026 r., <https://www.congress.gov/crs-product/IF12389> [dostęp: 12 IV 2026].

Aron L., *The Expansion of Russia's Radical Islamism Outside the North Caucasus*, American Enterprise Institute, 30 IX 2015 r., <https://www.aei.org/research-products/testimony/the-expansion-of-russias-radical-islamism-outside-the-north-caucasus/> [dostęp: 22 I 2026].

Bartosiewicz M., *Postępująca radykalizacja. Ataki terrorystyczne w Dagestanie*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 25 VI 2024 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-06-25/postepujaca-radykalizacja-ataki-terrorystyczne-w-dagestanie> [dostęp: 26 X 2025].

Bhattacharji P., *Chechen Terrorism (Russia, Chechnya, Separatist)*, Council on Foreign Relations, 8 IV 2010 r., <https://www.cfr.org/backgrounders/chechen-terrorism-russia-chechnya-separatist> [dostęp: 20 III 2026].

Borshchevskaya A., *Russian Officials Inadvertently Aid Radical Islamists in Russia*, The Washington Institute for Near East Policy, 31 XII 2015 r., <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russian-officials-inadvertently-aid-radical-islamists-russia> [dostęp: 22 I 2026].

Bryjka F., Czerep J., *Korpus Afrykański – nowa odsłona starej obecności wojskowej Rosji w Afryce*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 29 V 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/korpus-afrykanski-nowa-odslona-starej-obecnosci-wojskowej-rosji-w-afryce> [dostęp: 22 I 2026].

Caucasus Emirate, START – National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, January 2015, <https://www.start.umd.edu/baad/narratives/caucasus-emirate.html> [dostęp: 19 I 2026].

Costa-Roberts D., *Questions swirl over Russian plane crash in Egypt that killed 224*, PBS News, 1 XI 2015 r., <https://www.pbs.org/newshour/world/details-emerge-case-downed-russian-jet> [dostęp: 20 I 2026].

Database Scope, RAND National Security Research Division, <https://www.rand.org/nsrd/projects/terrorism-incidents/about/definitions.html> [dostęp: 20 III 2026].

Dyner A.M., *OUBZ wobec wojny na Ukrainie i wyzwań regionalnych*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 27 III 2023 r., <https://www.pism.pl/publikacje/oubz-wobec-wojny-na-ukrainie-i-wyzwan-regionalnych> [dostęp: 12 I 2026].

Dyner A.M., *Zamach w Moskwie*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 25 III 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/zamach-w-moskwie> [dostęp: 19 I 2026].

Falkowski M., *Państwo Islamskie na Kaukazie – cui bono?*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 14 I 2015 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-01-14/panstwo-islamskie-na-kaukazie-cui-bono> [dostęp: 12 III 2026].

Faulconbridge G., *Russian security failure? Kremlin says no country is immune to terrorism*, Reuters, 25 III 2024 r., <https://www.reuters.com/world/europe/russian-security-failure-kremlin-says-no-country-is-immune-terrorism-2024-03-25/> [dostęp: 20 III 2026].

Ferris E., *How Russia's War in Ukraine is Creating Domestic Security Gaps*, Royal United Services Institute, 23 IX 2025 r., <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/insights-papers/how-russias-war-ukraine-creating-domestic-security-gaps> [dostęp: 21 III 2026].

Flanagan J., *Bloodshed and retreat from Mozambique for Putin's private army the Wagner Group*, The Times, 25 XI 2019 r., <https://www.thetimes.com/uk/politics/article/bloodshed-and-retreat-from-mozambique-for-putin-s-private-army-the-wagner-group-696tnpzqh> [dostęp: 19 I 2026].

Foreign Fighters. An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq, December 2015, https://thesoufancenter.org/wp-content/uploads/2017/05/TSG_ForeignFightersUpdate_format-for-print-120915-REBRAND-031317.pdf [dostęp: 21 I 2026].

Gliniasty J. de, *Moscow Attack: Russia Confronts Islamist Terrorism*, Institut de Relations Internationales et Stratégiques, 26 III 2024 r., <https://www.iris-france.org/en/184928-moscow-attack-russia-confronts-islamist-terrorism/> [dostęp: 21 III 2026].

Global Terrorism Index 2022, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web-04112022.pdf> [dostęp: 22 I 2026].

Global Terrorism Index 2023, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/03/GTI-2023-web-170423.pdf> [dostęp: 22 I 2026].

Global Terrorism Index 2024, <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2024/02/GTI-2024-web-290224.pdf> [dostęp: 22 I 2026].

Global Terrorism Index 2025, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2025/03/Global-Terrorism-Index-2025.pdf> [dostęp: 22 I 2026].

Global Terrorism Index 2026, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2026/03/Global-Terrorism-Index-2026-Report.pdf> [dostęp: 13 IV 2026].

Gold Z., *Wilayat Sinai Risks Backlash After Metrojet Bombing*, <https://ctc westpoint.edu/wp-content/uploads/2015/12/CTCSentinel-Vol8Iss118.pdf> [dostęp: 19 I 2026].

Hanoush F., *Fighters from the Caucasus Join ISIS to Fight Russia*, Atlantic Council, 14 IX 2016 r., <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/fighters-from-the-caucasus-join-isis-to-fight-russia/> [dostęp: 21 III 2026].

Hedenskog J., *Russia and International Cooperation on Counter-Terrorism. From the Chechen Wars to the Syria Campaign*, FOI, March 2020, <https://foi.se/rest-api/report/FOI-R-4916--SE> [dostęp: 12 I 2026].

Hird K., Mappes G., Wolkov N., Harward Ch., Evans A., Kagan F.W., *Russian Offensive Campaign Assessment, March 25, 2024*, Critical Threats, 25 III 2024 r., <https://www.criticalthreats.org/analysis/russian-offensive-campaign-assessment-march-25-2024> [dostęp: 20 III 2026].

IntelBrief: Radicalization and Extremism in Russia's North Caucasus Region, The Soufan Center, 12 IV 2024 r., <https://thesoufancenter.org/intelbrief-2024-april-12/> [dostęp: 26 X 2025].

ISIS video threatens attacks in Russia, Moscow, Ahram Online, 12 XI 2015 r., <https://english.ahram.org.eg/News/165409.aspx> [dostęp: 21 III 2026].

Jenkins B.M., *Stray Dogs and Virtual Armies. Radicalization and Recruitment to Jihadist Terrorism in the United States Since 9/11*, RAND, 31 VIII 2011 r., https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP343.html [dostęp: 22 IV 2026].

Johns M., *Terrorism and the North Caucasus: An Overview*, „START Background Report”, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), University of Maryland, April 2013, https://www.academia.edu/8490735/Terrorism_and_the_North_Caucasus_An_Overview [dostęp: 16 VI 2026].

Joscelyn T., *Head of al Qaeda's Syrian branch threatens Russia in audio message*, Long War Journal, 13 X 2015 r., <https://www.longwarjournal.org/archives/2015/10/head-of-al-qaedas-syrian-branch-threatens-russia-in-audio-message.php> [dostęp: 21 III 2026].

Katz M.N., *No, Putin, the ISIS-K attack in Moscow wasn't about Ukraine*, Atlantic Council, 29 III 2024 r., <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/isis-k-putin-moscow-al-qaeda/> [dostęp: 20 I 2026].

Kozioł A., *Walka z terroryzmem jako element propagandy wojennej Rosji*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 18 X 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/walka-z-terroryzmem-jako-element-propagandy-wojennej-rosji> [dostęp: 19 III 2026].

Leadership, United Nations Office of Counter-Terrorism, <https://www.un.org/counterterrorism/en/leadership> [dostęp: 14 III 2026].

McFaul M., *U.S. Russia Relations After September 11, 2001*, Carnegie Endowment for International Peace, 24 X 2001 r., <https://carnegieendowment.org/posts/2001/10/us-russia-relations-after-september-11-2001?lang=en> [dostęp: 21 III 2026].

National Antiterrorism Committee: goals and objectives, National Antiterrorism Committee, <https://en.nac.gov.ru/home> [dostęp: 21 III 2026].

Olech A., *Rosyjscy najemnicy – raport z działalności w Afryce*, Defence24, 8 IV 2024 r., <https://defence24.pl/geopolityka/rosyjscy-najemnicy-raport-z-dzialalnosci-w-afryce> [dostęp: 22 I 2026].

On the Terrorist Attack at the Crocus City Hall in Moscow, U.S. Mission to the Organization for Security and Cooperation in Europe, 11 IV 2024 r., <https://osce.usmission.gov/on-the-terrorist-attack-at-the-crocus-city-hall-in-moscow/> [dostęp: 20 III 2026].

Paraszczyk J., *IS's North Caucasus Affiliate Calls for Recruits to Join It in Daghestan*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 3 X 2015 r., <https://www.rferl.org/a/islamic-state-north-caucasus-affiliate-call-for-recruits-daghestan/27285024.html> [dostęp: 16 V 2026].

Peaceful Muslims have no relation to extremists – supreme mufti of Russia, Pravmir, 30 XII 2013 r., <https://www.pravmir.com/peaceful-muslims-have-no-relation-to-extremists-supreme-mufti-of-russia/> [dostęp: 21 I 2026].

Putin Accuses Ukraine of Wanting Ceasefire to Rearm and Prepare 'Terrorist Attacks', The Moscow Times, 4 VI 2025 r., <https://www.themoscowtimes.com/2025/06/04/putin-says-ukraine-wants-ceasefire-to-rearm-and-prepare-terrorist-attacks-a89340> [dostęp: 22 I 2026].

Raubo J.M., *Ukraina 2022. Historyczna rysa na propagandowym obrazie rosyjskich służb specjalnych*, InfoSecurity24, 12 III 2022 r., <https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/ukraina-2022-historyczna-rysa-na-propagandowym-obrazie-rosyjskich-sluzb-specjalnych> [dostęp: 19 I 2026].

Rekawek K., Lanchès J., Zotova M., *Russia's Crime-Terror Nexus: Criminality as a Tool of Hybrid Warfare in Europe*, https://icct.nl/sites/default/files/2025-09/Russia%20Crime%20Terror%20Nexus_Criminality%20as%20a%20Tool.pdf [dostęp: 16 VI 2026].

Roggio B., *Doku Umarov declares Islamic Caucasus Emirate*, Long War Journal, 26 XI 2007 r., https://www.longwarjournal.org/archives/2007/11/doku_umarov_declares.php [dostęp: 19 I 2026].

Russia accuses West of double standards regarding Daesh, Middle East Monitor, 29 VIII 2019 r., <https://www.middleeastmonitor.com/20190829-russia-accuses-west-of-double-standards-regarding-daesh/> [dostęp: 12 I 2026].

Schmid A.P., *Defining Terrorism*, https://icct.nl/sites/default/files/2023-03/Schmidt%20-%20Defining%20Terrorism_1.pdf [dostęp: 20 III 2026].

Sonne P., Schmitt E., Schwirtz M., *Why Russia's Vast Security Services Fell Short on Deadly Attack*, The New York Times, 28 III 2024 r., <https://www.nytimes.com/2024/03/28/world/europe/russia-concert-attack-security-failures.html> [dostęp: 21 III 2026].

Strachota K., *Państwo Islamskie Chorasanu – nowa odsłona światowego dżihadu*, 29 III 2024 r., Ośrodek Studiów Wschodnich, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2024-03-29/panstwo-islamskie-chorasanu-nowa-odslona-swiatowego-dzihadu> [dostęp: 20 I 2026].

Syria crisis: Rockets hit Russian embassy compound in Damascus, reports say, ABC News, 13 X 2015 r., <https://www.abc.net.au/news/2015-10-13/rockets-hit-russian-embassy-compound-in-damascus-reports/6851968> [dostęp: 16 V 2026].

Ter M., *The Caucasus Emirate, the Other Russian Front*, https://www.cidob.org/sites/default/files/2024-07/NOTES%20129_TER_ANG.pdf [dostęp: 16 VI 2026].

The Deadliest Attacks In Russia, Radio Free Europe/Radio Liberty, <https://www.rferl.org/a/russia-timeline-terror-attacks/28410225.html> [dostęp: 19 I 2026].

The North Caucasus Insurgency and Syria: An Exported Jihad?, International Crisis Group, 16 III 2016 r., <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/russia-internal-syria/238-north-caucasus-insurgency-and-syria-exported-jihad> [dostęp: 19 I 2026].

Vatchagaev M., *Caucasus Emirate and Islamic State Split Slows Militant Activities in North Caucasus*, Jamestown, 14 II 2015 r., <https://jamestown.org/program/caucasus-emirate-and-islamic-state-split-slows-militant-activities-in-north-caucasus-2/> [dostęp: 20 I 2026].

Vitkine B., *Russia faces wave of Islamophobia after Moscow attacks*, Le Monde, 30 III 2024 r., https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/03/30/russia-faces-wave-of-islamophobia-after-moscow-attacks_6666864_4.html [dostęp: 20 I 2026].

Why is ISIS targeting Russia?, Vision of Humanity, 25 III 2024 r., <https://www.vision-ofhumanity.org/why-is-isis-targeting-russia/> [dostęp: 21 III 2026].

Wilk A., Konończuk W., *Wojna ukraińsko-rosyjska pod szyldem operacji antyterrorystycznej*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 6 VIII 2014 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-08-06/wojna-ukrainsko-rosyjska-pod-szyldem-operacji-antyterrorystycznej> [dostęp: 19 I 2026].

Youngman M., Moore C., *Guide: The Caucasus Emirate*, Radicalisation Research, 9 XI 2017 r., <https://radicalisationresearch.org/research/youngman-guide-caucasus-emirate/> [dostęp: 12 III 2026].

Zielińska D., *Pragmatyzm ponad podziałami. Państwa Azji Centralnej wobec Afganistanu*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 7 XI 2025 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-11-07/pragmatyzm-ponad-podzialami-panstwa-azji-centralnej-wobec-afganistanu> [dostęp: 12 I 2026].

Rosyjskie i białoruskie źródła internetowe

Keskin O., *Лидеры стран ОДКБ выразили глубокую озабоченность эскалацией в зоне израильско-палестинского конфликта* (*Lidery stran ODKB wyrazili glubokuju ozaboczennost' eskalacyye w zonie izrailsko-palestinskogo konflikta*), Anadolu Agency, 28 XI 2024 r., <https://www.aa.com.tr/ru/мир/лидеры-стран-одкб-выразили-глубокую-озабоченность-эскалацией-в-зоне-израильско-палестинского-конflikta/3407532> [dostęp: 22 I 2026].

В Астане состоялась сессия СКБ ОДКБ, Организация Договора о коллективной безопасности (*W Astanie sostojałas' siessija SKB ODKB, Organizacyja Dogowora o kollektiwnoj biezopasnosti*), 28 XI 2024 r., https://odkb-csto.org/news/news_odkb/v-astane-sostoyalas-sessiya-skb-odkb/ [dostęp: 22 I 2026].

В Москве прошла Международная конференция «О роли и характере взаимодействия международных и региональных организаций в борьбе с международным терроризмом», организованная Секретариатом ОДКБ при участии ОБСЕ, Организация Договора о коллективной безопасности (*W Moskwie proszła Międzynarodnaja konfieriencyja «O roli i charakterie wzaimodiejstwija międzunarodnych i regionalnych organizacyj w bor'bie s międzunarodnym tierrorizmom», organizowannaja Siekrietariatom ODKB pri uczastii OBSIE, Organizacyja Dogowora o kollektiwnoj biezopasnosti*), 30 X 2019 r., https://odkb-csto.org/news/news_odkb/v-moskve-proshla-mezhdunarodnaya-konferentsiya-o-rol-i-kharaktere-vzaimodeystviya-mezhdunarodnykh-i/?sphrase_id=66458 [dostęp: 16 I 2026].

Генеральный секретарь ОДКБ Станислав Зась 4 сентября выступил на совместном заседании министров обороны СНГ, ШОС и ОДКБ, Организация Договора о коллективной безопасности (*Gienieralnyj siekrietar' ODKB Stanisław Zas' 4 sentiabria wystąpił na sowmestnom zasiedanii ministrow oborony SNG, SZOS i ODKB, Organizacyja Dogowora o kollektiwnoj biezopasnosti*), https://odkb-csto.org/news/news_odkb/generalnyy-sekretar-odkb-stanislav-zas-4-sentyabrya-vystupil-na-sovmestnom-zasedanii-ministrov-oboro-/?sphrase_id=66458 [dostęp: 11 III 2026].

Заявление глав государств-членов Организации Договора о Коллективной Безопасности о противодействии международному терроризму, 21 декабря 2015 года, г. Москва, Организация Договора о коллективной безопасности (Zajawlenije gław gosudarstw-czlenow Organizacyi Dogowora o Kollektivnoy Biezopasnosti o protivodejstwiu mieżdunarodnomu tierrorizmu, 21 diekabria 2015 goda, g. Moskwa, Organizacyja Dogowora o kolektivnoy biezopasnosti), 21 XII 2015 r., https://odkb-csto.org/documents/documents/zayavlenie_glav_gosudarstv_chlenov_organizatsii_dogovora_o_kollektivnoy_bezopasnosti_o_protivodeystv/?sphrase_id=66457 [dostęp: 10 III 2026].

Единый федеральный список организаций, в том числе иностранных и международных организаций, признанных в соответствии с законодательством Российской Федерации террористическими (на 4 апреля 2026 г.), Федеральная служба безопасности Российской Федерации (Jedynyj fiedieralnyj spisok organizacyj, w tom czisle inostrannyh i mieżdunarodnyh organizacyj, priznannyh w sootwietstwiu s zakonodatelstwom Rossijskoj Fiedieracyi tierroristycznymi (na 4 apriela 2026 g.), Fiedieralnaja służba biezopasnosti Rossijskoj Fiedieracyi), <http://www.fsb.ru/fsb/npd/terror.htm> [dostęp: 20 IV 2026].

Касым-Жомарт Токаев принял участие в сессии Совета коллективной безопасности ОДКБ в узком составе, Официальный сайт Президента Республики Казахстан (Kasym-Žomart Tokajew priniął uczastije w siessii Sowieta kolektivnoy biezopasnosti ODKB w uzkom sostawie, Oficjalnyj sajł Priezidenta Riespubliki Kazachstan), 28 XI 2024 r., <https://www.akorda.kz/ru/kasym-zhomart-tokaev-prinyal-uchastie-v-sessii-soveta-kollektivnoy-bezopasnosti-odkb-v-uzkom-sostave-2810955> [dostęp: 22 I 2026].

Меры по противодействию международному терроризму и экстремизму рассмотрены на заседании Комитета секретарей советов безопасности стран ОДКБ, Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь (Miery po protivodejstwiu mieżdunarodnomu tierrorizmu i ekstriemizmu rassmotrieny na zasiedanii Komitietu siekrietariej sowietow biezopasnosti stran ODKB, Nacyonalnyj prawowoj Intierniet-portał Riespubliki Biełarus'), 24 V 2018 r., <https://pravo.by/novosti/obshchestvenno-politicheskie-i-v-oblasti-prava/2018/may/28997/> [dostęp: 22 I 2026].

МИД стран-членов ОДКБ сделали заявление о положении в Афганистане (MID stran-czlenow ODKB sdělali zajawlenije o położenii w Afganistanie), KazTAG, 28 XI 2024 r., <https://kaztag.kz/ru/news/mid-stran-chlenov-odkb-sdelali-zayavlenie-o-polozhenii-v-afganistane> [dostęp: 22 I 2026].

Организация Договора о коллективной безопасности (ОДКБ), Министерство иностранных дел Российской Федерации (*Organizacyja Dogowora o kollektiwnoj biezopasnosti (ODKB)*, Ministerstwo inostrannyh dzieł Rossijskoj Fiedieracyi), https://mid.ru/ru/foreign_policy/integracionnye-struktury-prostranstva-sng/odkb/ [dostęp: 22 I 2026].

Перечень организаций, признанных в соответствии с законодательством Российской Федерации экстремистскими, Министерство юстиции Российской Федерации (*Pierieczien' organizacyj, priznannyh w sootwietstwie s zakonodatielstwom Rossijskoj Fiedieracyi ekstremists*, Министерство юстиции Российской Федерации), <https://minjust.gov.ru/ru/documents/7822/> [dostęp: 20 IV 2026].

Rosyjskie akty prawne

Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 No 63-ФЗ. Статья 205. Террористический акт (*Ugołownyj Kodeks Rossijskoj Fiedieracyi ot 13.06.1996 No 63-FZ. Stat'ja 205. Tierroristiczeskij akt*), https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/43942021d9206af7a0c78b6f65ba3665db940264/ [dostęp: 20 III 2026].

Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 No 63-ФЗ. Статья 282.2. Организация деятельности экстремистской организации и участие в деятельности такой организации (*Ugołownyj Kodeks Rossijskoj Fiedieracyi ot 13.06.1996 No 63-FZ. Stat'ja 282.2. Organizacyja diejatielnosti ekstremistskoj organizacyi i uczastije w diejatielnosti takoj organizacyi*).

Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 No 63-ФЗ. Статья 361. Акт международного терроризма (*Ugołownyj Kodeks Rossijskoj Fiedieracyi ot 13.06.1996. Stat'ja 361. Akt mieždunarodnogo tierrorizma*), https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/0994b72ccab34fae773ced2c837691518a3e3dca/ [dostęp: 20 III 2026].

Федеральный закон Российской Федерации от 06.03.2006 No 35-ФЗ „О противодействии терроризму”. Статья 3. Основные понятия (*Fiedieralnyj zakon Rossijskoj Fiedieracyi ot 06.03.2006 No 35-FZ „O protiwodiejstwii tierrorizmu”*. Stat'ja 3. Osnownyje poniatija), https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_58840/4fdc493704d123d418c32ed33872ca5b3fb16936/ [dostęp: 20 III 2026].

Szef Działu Współpracy Międzynarodowej Defence24. Wykładowca na uczelniach polskich i zagranicznych, współpracownik NATO, analityk i publicysta. Były zastępca dyrektora Departamentu Afryki i Bliskiego Wschodu Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Absolwent Europejskiej Akademii Dyplomacji oraz Akademii Sztuki Wojennej. Główne zainteresowania badawcze: relacje francusko-rosyjskie, wyzwania w Afryce i polityka bezpieczeństwa NATO.

Kontakt: a.olech@defence24.pl